

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
 ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
 MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 426.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 56—7—11.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
 A M. KIR. POSTA JÓGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESÜLETENEK
 SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: DR. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 DR. NAGY SÁNDOR
 M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:
 PETÁINEK JÓZSEF
 M. KIR. POSTA MŰSZAKI TANÁCSOS

A Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottságának budapesti ülészaka.

Irta: Dr. HAVAS FERENC m. kir. postaigazgató.

L'Assemblée Plénière de Budapest du Comité Consultatif International Téléphonique.

Par le Dr. François Havas, Directeur des Postes r. h.

A l'occasion de la X-e assemblée plénière du C. C. I. F. ayant lieu entre le 3—10 septembre 1934 à Budapest, l'auteur attire l'attention au rôle important du C. C. I. F. dans le développement du service téléphonique international. Il fait connaître l'écoulement ainsi que les événements importants de l'assemblée plénière de Budapest en exposant brièvement les avis, émis par cette assemblée et se rapportant aux questions de l'organisation générale, du trafic, de l'exploitation et de la tarification.

A magyar távbeszélő életében a közelmúltban nagy jelentőségű esemény játszódott le. Ugyanis f. évi szeptember hó 3—10. közt a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága Budapesten a parlament palotájában tartotta X-ik ülészakaát; külön említésre méltó az is, hogy ez az ülészak a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága fennállásának és működésének 10-ik esztendejébe esett.

Amint tudjuk, a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottságának megalakítását 10 év előtt az a körülmény tette szükségessé, hogy a műszaki tudományok, valamint a különböző műszaki találmányok, mint a távkábelek, az erősítő állomások, valamint a rádiótávbeszélő technika fejlődése a nagy távolságra való távbeszélő számára igen nagy lehetőségeket nyújtott. Kezdetben azonban a gyorsütemű műszaki fejlődés bizonyos rendszertelenséggel járt. Minden ország a maga legsajátosabb gyártási és építési rendszerei szerint kezdett hozzá nagy távolságú távbeszélő hálózatának és berendezéseinek fejlesztéséhez, ami az országhatáron belül ugyan nem járt semmiféle hátránnyal, de annál nagyobb nehézségeket jelentett akkor, amikor az

országhatárokon túl kellett a távbeszélő forgalmat kifejleszteni, vagyis a nemzetközi viszonylatokban. A különböző rendszerek szerint és anyagokból megépített távbeszélő vonalak összekapcsolása, karbantartása, a mérési szolgálat mind-mind igen nagy nehézségekbe ütközött s nem csekély nehézségekkel járt a forgalom üzemi, kezelési és díjszabási kérdéseinek nemzetközi viszonylatokban való rendezése is. Tíz év előtt ugyanis e téren még csak a lisszaboni nemzetközi távbeszélő szolgálati szabályzat XLVIII. cikkére lehetett támaszkodni, az abban foglalt határozatok azonban, amíg egyrészt csak a legáltalánosabb keretek közt mozogtak, másrészt nem is voltak tekintettel azokra az új szolgálati lehetőségekre, amelyek a távbeszélő szolgálat fejlődése következtében az életben felvetődtek. Vagyis úgy a műszaki szolgálat terén, mint a forgalmi, üzemi és díjszabási ügykörben a nemzetközi távbeszélő szolgálatot és forgalmat egységes elvek szerint irányító nemzetközi szervezetre volt szükség.

Erre a célra alakították meg 1924-ben a világ számottevő távbeszélő igazgatásai és társaságai a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottságát, a Comité Consultatif International Téléphonique-et, vagy amint azt akkorjában nevezték a „Comité Consultatif International des Communications Téléphoniques à grande distance”-t, amelyet az 1925. évi párizsi és az 1932. évi madridi nemzetközi távíró értekezletek nemcsak hogy fenntartottak, hanem mint a Nemzetközi Távközlés Egyesületének keretében működő Tanácsadó Bizottságot ismételten megerősítették és működési feltételeit is szabályozták.

A Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottság életében eltelt 10 esztendő munkateljesítménye és a nemzetközi távbeszélő forgalomnak e tíz év alatt bekövetkezett egyenesen mesébe illő fejlődése bizonyítja legjobban, hogy a Bizottságra és annak munkájára mily nagy szükség volt s hogy az a vállalt munkát mily nagyszerűen oldotta meg.

10 év előtt a nemzetközi távbeszélő forgalom a legtöbb országban csak rövid távolságú, mondhatni szomszédos országok közti s csak korlátolt számú viszonylatra kiterjedő forgalom volt, míg 1934-ben a világ összes kulturális országai a legjobb érthetőség mellett távbeszélőn érintkezhetnek egymással s még hozzá a legtöbb esetben nemcsak egyes központok közti forgalomra korlátozottan, hanem az ú. n. általános forgalom elvei szerint, vagyis az összeköttetésben álló országok valamennyi központjának bevonása mellett. Ezt a forgalmat az érdekelt igazgatások és társaságok a C. C. I. F. által kidolgozott ajánlásokban foglalt vezérelvek és szabályok szerint megépített és üzemben tartott kábel, légvezetékes és rádiótávbeszélő összeköttetéseken, s az ugyancsak a C. C. I. F. által kidolgozott kezelési és díjszabási vezérelvek figyelembevételével bonyolítottatják le a C. C. I. F. ajánlásainak megfelelően kiképzett műszaki és kezelési személyzetükkel.

Az a C. C. I. F., amely az emberiség kulturális és gazdasági haladásához szükséges legfontosabb feltételek megteremtésében oly nagy szerephez jutott, a kis trianoni Magyarországot, és annak postaigazgatását abban a nagy kitüntetésben részesítette, hogy elfogadta dr. Fabinyi Tihamér Miniszterünknek meghívását, s 10-ik, jubiláris ülészsakát Budapestre hívta össze. Az értekezleten 25 ország, illetőleg táv-

beszélő társaság képviselőjében 102 kiküldött, 6 közvetve érdekelt nemzetközi szervezet képviselőjében pedig 8 kiküldött vett részt.

A C. C. I. F. budapesti ülészakájának szervezésére, lefolyására s az általa végzett munkára vonatkozó eseményeket az alábbiakban azért ismertetem, hogy intézetünknek lehetőleg minden alkalmazottja arról tudomást szerezhessen.

Hogy az ülészak helyéül Budapestet választották, az elsősorban Fossion belga delegátus érdeme, aki az eszmét illetékes tényezők előtt még 1932. évben Madridban vetette fel.

Azt, hogy a C. C. I. F. tagjai szívesen jöttek Budapestre, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy hazánknak már meglehetősen erősen kelet felé eltolt földrajzi helyzete ellenére is a kiküldött képviselők száma semmivel sem maradt alatta az 1931. évi párizsi, vagy az azt megelőző nyugateurópai fővárosokban tartott értekezletek résztvevőinek száma mögött. Különben a budapesti értekezleten az egyes országok képviselőinek a száma a következő volt:

Délafrikai Unio 1, Németország 5, Argentína 4, Ausztria 2, Belgium 3, Kína 1, Kuba 2, Dánia 3, Spanyolország 2, Egyesült Államok 1, Finnország 1, Franciaország 12, Nagybritannia 10, Magyarország 11, Olaszország 4, Japán 2, Mexikó 3, Norvégia 2, Németalföld 6, Lengyelország 4, Románia 3, Svédország 5, Svájc 3, Csehszlovákia 3, Szovjetország 2.

Az ülészakon magukat képviseltető közvetve érdekelt nemzetközi szervezetek a következők voltak:

A Táviró Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága (C. C. I. T.), amelyet a magyar postaigazgatás képviselt.

A Rádióközlekedés Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága (C. C. I. R.), amelyet a német igazgatás képviselt.

A Távközlés Nemzetközi Egyesületének irodája, amelyet Boulanger igazgató képviselt.

A vasutak Nemzetközi Egyesülete 2 képviselővel.

A magasfeszültségű elektromos hálózatok nemzetközi értekezlete 1 képviselővel.

A Rádióműsorszóló Nemzetközi Egyesülete (U. I. R.) 4 képviselővel.

Magyarország képviselői a teljes ülésen a következők voltak:

Dr. Bárány Szalay Gábor államtitkár, postavezérigazgató, a küldöttség vezetője.

Dr. Hollán Péter postafőigazgató.

Dr. Hajós Pál postafőigazgató.

Dr. Havas Ferenc postafőigazgató.

Dr. Kende Félix postasegédtitkár.

Dr. Teész Frigyes postasegédtitkár.

Véghely Dezső posta műszaki főigazgató.

Ujj György posta műszaki főigazgató.

Lédeczy Sándor posta műszaki főigazgató.

Dr. Tomits Iván posta műszaki tanácsos.

Dr. Telbisz Ráfáel postafőmérnök.

A magyar fogadó bizottság tagjai a következők voltak:

Dr. Hollán Péter postafőigazgató, a bizottság elnöke.

Dr. Havas Ferenc postaigazgató.

Dr. Rácz Alfonz postaigazgató.

Dr. Albrecht Gyula postatanácsos.

Dr. Teész Frigyes postasegédtitkár.

Fritz Jenő posta műszaki igazgató.

Eglmayer Antal posta műszaki tanácsos.

Kisfalvy Alajos posta műszaki tanácsos.

Erdöss Gyula posta műszaki tanácsos.

Alkér Tibor postamérnök.

A külföldi delegátusok családtagjainak szórakoztatásáról a fogadó-bizottság kebelében működő külön hölgybizottság gondoskodott, amelynek elnöke Dr. báró Szalay Gáborné volt.

A X-ik budapesti jubiláris ülészsakot dr. Fabinyi Tihamér Miniszter Úr f. é. szeptember hó 3-án d. e. 10 órakor a parlament delegációs termében francia nyelvű üdvözlő beszéddel nyitotta meg. Utalt a C. C. I. F. jelentőségére s egyúttal felkérte a résztvevőket, hogy használják fel az alkalmat és tanulmányozzák Magyarország távbeszélő berendezéseit, amelyek a kelet és nyugat, észak és dél közti távbeszélő forgalomban a legelőnyösebb feltételek mellett mindig rendelkezésére állanak az összes érdekelteknek.

Az ülésen ezután Höpfner német postaminiszteri igazgatónak, a német delegáció vezetőjének javaslatára a budapesti teljes ülés elnökévé dr. báró Szalay Gábor államtitkárt választották meg. Szalay államtitkár ugyancsak francia nyelven mondott beszédében kiemelte azt a tényt, hogy a C. C. I. F. éppen 10 éves fennállásának évében tartott jubiláris ülészsakát tartja hazánkban. Ezután megemlékezett az időközben elhunyt s a C. C. I. F.-hez tartozott kartársakról, akiknek emléket az értekezlet felállással és egy percnyi csenddel tisztelte meg. Ezután megválasztották a teljes ülés keretében működő bizottságok munkáinak vezetésére hivatott három alelnököt. Az átviteli kérdéseket tárgyaló bizottság (Commission de transmission) vezetője Colonel Lee angol fődelegátus, az elektromos védelmi kérdések bizottságának (Commission de protection) vezetője Albanese olasz fődelegátus, a forgalmi, üzemi, és díjszabási kérdések bizottságának (Commission de trafic, d'exploitation et de tarification) vezetője Muri svájci fődelegátus lett.

Végül dr. Hollán Péter postafőigazgató a fogadó bizottság elnöke néhány gyakorlati útbaigazítással szolgált a kongresszus tagjainak és hozzátartozóinak budapesti tartózkodásával kapcsolatban s felhívta figyelmüket azokra a kedvezményekre, amelyekben a kongresszusi tagok és hozzátartozói részesülnek.

Az ünnepélyes megnyitó ülést megelőzően augusztus 28—31. közt Budapesten a forgalmi, üzemi, és díjszabási kérdéseket tárgyaló 6. és 7. előadói bizottság is ülésezett, amely e kérdéseket a budapesti teljes ülés számára készítette elő. Összeült továbbá augusztus 30-án a 3-ik előadói bizottság is Dohmen német delegátus vezetése mellett és átvizsgálta a kábelgyárak számára megállapított gyártási feltételeket tartalmazó füzetet.

Ami a teljes ülés egyes bizottságainak működését illeti, a forgalom, üzem és díjszabás kérdéseit Muri svájci fődelegátus elnöklete alatt tárgyaló bizottság elfogadta mindazokat a javaslatokat, amelyeket a 6. és 7. előadói bizottság előterjesztett, s az igazgatásokhoz intézendő ajánlásait ennek az előterjesztésnek megfelelően szövegezte meg.

A bizottsági tárgyalások alapján az általános szervezésre, valamint a forgalomra, üzemre és díjszabásra vonatkozó következő fontosabb ajánlásokat fogadták el, amelyeket az igazgatások és társaságok 1935. január hó 1-től kezdve alkalmazhatnak:

Az általános szervezésre vonatkozólag:

Az ajánlás kiegészíti az 1932. évi madridi távbeszélő szolgálati szabályzathoz csatolt, s a C. C. I. F. belső ügyrendi szabályzatát (Règlement intérieur de C. C. I. F.) tartalmazó határozatokat. A kiegészítő új határozatok a teljes ülés összehívására és működésére, a vezértitkár kijelölésére, és működésére, az előadói bizottságok összeállítására és azok működésére, a C. C. I. F. fenntartásával kapcsolatos pénzügyi kérdésekre (évi fenntartási költség nem lehet több 150.000 arany franknál), a többi rokonszakmabeli nemzetközi szervezetekkel való együttműködésre, valamint a C. C. I. F. párizsi titkárságához tartozó személyzet szolgálati, illetmény és fegyelmi ügyeire vonatkoznak.

A forgalomra, üzemre, díjszabásra vonatkozó ajánlások közül a fontosabbak a következők:

Bérelt beszélgetések már egy hetes időtartamra is engedélyezhetők. (Eddig 1 hónap volt a legkisebb idő).

Bérelt beszélgetések díja a 16—19 órák közti időben a közönséges beszélgetések díjának $\frac{4}{5}$ -e. ($\frac{1}{5}$ -öd díjmérséklés).

Rendszeresítették az Amerikában eddig is szokásos, a hívott által fizetendő (collect) beszélgetéseket, ha erre nézve az érdekelt igazgatások egymással külön megegyeznek. Díjuk annyi, mint a külön meghívással bejelentett beszélgetéseké, vagyis 1 percnyi pótdíjat fizetnek (valutáris nehézségek miatt nálunk nincs jelentősége).

A téves számra bejelentett beszélgetés után az eddigi 3 perces díj helyett csak 1 percnyi díjat állapítottak meg abban az esetben, ha a fél a tévedés kiderülése után a helyes számra a beszélgetési bejelentést fenntartja.

Egységes elvek szerint rendezték a tengerentúli távbeszélő forgalomban rendszeresített előkészítési díj (report charge) felszámításának módozatait.

A közelmúlt tapasztalatai, valamint a rádió műsorszóró nemzetközi egyesülete (U. I. R.) által tett előterjesztések figyelembevételével átdolgozták a nemzetközi rádió műsorcserek bejelentésének és díjazásának szabályait. Így a többi között kimondatott, hogy speciális zeneátviteli áramkör és közönséges áramkör összekötése esetén ezután csak a közönséges beszélgetések díját kell fizetni. (Eddig a hosszabb vonalrész minősége volt az irányadó a díjszabás megállapításánál). Ebből a díjból azonban a különleges zeneátviteli áramkört átengedő igazgatások minősített szolgálatok figyelembevételével aránylagosan magasabb részesedést kapnak, mint a közönséges áramkör szakaszt átengedő igazgatások.

Végül megállapították azokat a kérdéseket, amelyekkel a C. C. I. F. 6. és 7. előadói bizottságai a legközelebbi ülészaki foglalkozni fognak és amelyek így következésképpen az 1936. évi kopenhágai teljes ülés tárgysorozatán szerepelnek. E kérdések közt legfontosabb a nemzetközi távbeszélő díjszabás elemi díjainak újabb megállapítása. Az újabb átvizsgálás célja a díjak mérséklésére irányul, mert az általános felfogás szerint a világ gazdasági helyzetének általános leromlása mellett a nemzetközi távbeszélő díjszabás túlmagasnak tűnik fel s a forgalom élénkítése érdekében a leszállítás elől nem lehet elzárkózni. Tekintettel azonban a leszállítás pénzügyi kihatásaira, e kérdéssel csak alapos előtanulmányok után lehet érdemben foglalkozni. Ezeknek az előtanulmányoknak végzésére 6 tagú bizottságot küldöttek ki, amely Fossion belga delegátus vezetése mellett Anglia, Franciaország, Németország, Svédország, és Belgium delegátusaiból alakul meg. E tanulmány eredménye a 6. és 7. előadói bizottságok elé kerül, s ez utóbbi fog az 1936. évi kopenhágai teljes ülésnek a végső megoldásra nézve javaslatot tenni.

A tanulmányozandó új kérdés-anyag közt szerepel Magyarország javaslata, amely a segédutakon lebonyolított beszélgetések eddigi eszményi díjrendszerének egyszerűsítését célozza.

A szeptember 10-én tartott záróülésem az érdekelt igazgatások jelentkezése alapján állapították meg az egyes előadói bizottságokban résztvevő országokat. Ugyancsak a záróülésem történt hivatalosan megállapodás arra nézve is, hogy a legközelebbi teljes ülésem, a dán igazgatás meghívását elfogadva, 1936-ban Kopenhágában fogják tartani. Boetje holland fődelegátus a bizottság nevében hálás köszönetét nyilvánította a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrnak az értekezletnek Budapesten történt vendégül látásáért, br. Szalay Gábor elnöknek az elnöki tisztség kiváló szakértelemmel és tapintattal történt ellátásáért, a dr. Hollán Péter elnöklete alatt működött fogadó bizottságnak az értekezlet sikerült előkészítéséért, úgyszintén a báró Szalay Gáborné vezetése mellett működő hölgybizottságnak a külföldi delegátusok családtagjainak szórakoztatása és kalauzolása körül kifejtett munkásságáért.

A kereskedelemügyi miniszter úr megnvító beszédében már utalt arra, hogy Magyarország kiépített távbeszélő kábelhálózatával földrajzi fekvésénél fogva kelet és nyugat közti természetes összekötő kapocs szerepére van hivatva. Ezért a postavezérigazgatóság a Távbeszélő Tanácsadó Bizottság budapesti ülését felhasználta arra, hogy a külföldi delegátusokkal egyes reánk nagy jelentőséggel bíró forgalmi kérdést is megbeszéljen s azokat kedvező megoldáshoz juttassa. Az elért eredmények igen kedvezőek reánk nézve s mindennél jobban bizonyítják, hogy az ilyen nemzetközi értekezletek minő nagy fontossággal bírnak.

Befejezésül az ülészaka budapesti fogadásával kapcsolatban lefolyt eseményekről számolok be. Itt elsősorban kiemelendőnek tartom, hogy az ülészaka tárgyalási helyéül a parlament delegációs termét, valamint az azt környező termeket és helyiségeket sikerült Almássy Lászlónak, a képviselőház elnökének beleegyezésével megszereznünk. Ez az előkelő környezet elsősorban biztosította a világ minden részéből össze-

sereglett képviselőkből álló nemzetközi értekezlet fogadásának külső sikerét, s amint az általában megállapítható volt, az mind a C. C. I. F. titkárságának, mind a delegátusoknak legteljesebb megelégedését eredményezte. Mivel a parlament helyiségeit az értekezlet céljaira ingyen engedték át, a helyiség megszerzésével különben felmerülő tekintélyes kiadásokat a magyar postának sikerült megtakarítania.

A bizottság fogadásával kapcsolatban a Bécsből a folyó évi szeptember hó 2-án Budapestre utazó delegátusokat a M. F. T. R. különhajóján hoztuk Budapestre, s a hajón a m. kir. posta látta őket vendégül. Mivel a M. F. T. R. a hajót ugyancsak díjmentesen bocsátotta rendelkezésre, ezt az utat is aránylag csekély költséggel lehetett megrendezni.

A m. kir. posta által rendezett fogadás keretébe illeszkedett be a Miniszter Úr Ő Nagyméltósága által a delegátusok tiszteletére a folyó évi szeptember hó 4-én a Gellért-szálló márványcsarnokában rendezett ünnepi estebéd, amely fényes külsőségek közt folyt le s amelyről a külföldi vendégek az őszinte elragadtatás hangján nyilatkoztak. A vacsorán a barii kiállításon a magyar kormány képviselőjében távollevő Miniszter Úr Ő Nagyméltósága nevében dr. báró Szalay Gábor államtitkár, a m. kir. posta vezérigazgatója üdvözölte a külföldi vendégeket, s felkérte őket a többi közt arra is, hogy az estén felejtsék el a hivatalos gondokat s e helyett egymás közt az igazi, szívélyes barátság szálait szöjjék. Az üdvözlésre a külföldi vendégek nevében Lange francia fődelegátus válaszolt. Az est sikerének emeléséhez a postás zenekarnak a delegátusok által többször megtapsolt művészi zeneszámai erősen hozzájárultak.

Vendégeink szórakoztatására azonkívül a fogadóbizottság a f. é. szeptember hó 8-án autocar-körsétát rendezett, amelynek befejeztével a kőbányai Haggenmacher sörgyárt tekintették meg a külföldiek, ahol a sörgyár vezetősége söruzsonnával lepté meg őket. Ezt követően a fővárosi operettszínház Dubarry előadásán Alpár Gitta művészetében gyönyörködtek.

A m. kir. posta által rendezett kirándulások utolsójaként vendégeinket a MÁV, a Gyesev, és az osztrák szövetségi vasutak által ingyen rendelkezésre bocsátott különvonaton Sopronba vittük, ahol a város vezetősége a Pannonia szállóban ebédre látta őket vendégül. Ebéd után a bizottság tagjai autobuszokon a város nevezetességeit tekintették meg, este pedig a legmelegebb barátság érzelmeitől áthatva mondtak búcsút a soproni pályaudvaron az őket a határig elkísérő magyar postavezérigazgatónak és a magyar kollegáknak.

A tanácsadó bizottság fogadásában tevékenyen vettek részt a magyar elektromos gyárak, valamint a Magyar Telefonhírdő és Rádió rt. is. Az elektromos gyárak a folyó évi szeptember hó 6-án a Hungária szállóban rendeztek pompás bankettet a vendégek tiszteletére.

A Rádiótársaság a folyó évi szeptember hó 9-én egésznapos kirándulást rendezett a Balatonhoz, amely a magyar tenger minden báját és szépségét a legpompásabb verőfényes időben mutatta be a külföldieknek.

Volt azonkívül még nagyszámú egyéb kirándulás is, amelyeken az

értekezlet tagjai a budapesti távbeszélő és rádióberendezéseket és jelentékenyebb elektromos gyárakat, illetőleg elektromos vállalatokat tekintették meg.

A magyar hölgybizottság ugyancsak fáradhatatlan volt a külföldiek családtagjainak szórakoztatásában s báró Szalay Gáborné vezetésével és irányításával számos autókörse keretében mutatta be nekik Budapest szépségeit s nevezetességeit.

Amikor a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottság budapesti X-ik ülészakájának eseményei lezáródnak, elfogulatlanul megállapíthatjuk, hogy ez az ülészak nemcsak a nemzetközi, hanem a magyar távbeszélő történetnek is, amely immár több mint félszázados múltra tekinthet vissza, egyik jelentős hete volt.

A helyi beszélgetések számának alakulása az utolsó tíz évben a budapesti távbeszélő hálózatban.

Irta: Dr. MECSÉRY SÁNDOR, m. kir. postafőmérnök.

Mouvement du nombre de conversations urbaines dans le réseau téléphonique de Budapest, dans les dernières dix années.

Par le dr. Alexandre Mecsey, ingénieur supérieur des postes r. h.

L'auteur jette un coup d'oeil rétrospectif sur les désavantages du tarif téléphonique d'après le système forfaitaire, aboli il y a dix ans. Ensuite il expose les différents systèmes de taxation téléphonique et les avantages du système, introduit en son temps, de taxer les conversations d'après leur nombre. Pour finir, il communique, en tableaux, la répartition, par nombre, des conversations urbaines du réseau de Budapest sur les bureaux centraux, la connexité entre le nombre des conversations et des postes téléphoniques, la répartition des taxes de base et de conversation et les nombres moyens de conversations.

Ez év március 1-én volt tíz éve annak, hogy a budapesti hálózatban a távbeszélő állomások előfizetési díjainál az átalányösszegben megállapított díjazás helyett, alapdíj és a beszélgetések darabszáma szerint való díjazásra tértek át. Nem lesz érdektelen, ha a beszélgetések számának alakulására az elmúlt tíz év alatt visszatekintek és annak fejlődését végig kísérem.

A régi díjszabás szerint az állomások után fizetendő előfizetési díj átalányösszegben volt megállapítva. Az átalányösszeg nagysága azonban különböző volt aszerint, hogy az állomás teljes vagy félüzemű (csak hívható), nyilvános jellegű helyiségben felszerelt vagy nyilvános táblás állomás volt-e, tartozott-e hozzá és hány mellékállomás vagy nem volt mellékállomása. Ezek a tényezők határozták meg a távbeszélőállomás előfizetési díját és így a régi díjszabás szerint 17 különböző összegű átalánydíj volt. Az átalánydíjért az előfizetők annyi helyi beszélgetést kezdeményezhettek, amennyit akartak. Mégis a régi díjszabás azáltal, hogy az átalánydíj nagyságát különböző tényezőktől tette függővé, tulajdonképpen már bizonyos mértékig a va-

lószerű forgalom szerint szabta meg az előfizetési díjakat. Ennek mintegy folytatása és továbbfejlesztése volt az új számláló rendszerű díjszabás, amely a valószínű forgalom helyett a tényleges forgalom szerint való díjazás alapjára helyezkedett.

Az átalánydíjszabás mellett, melynél mint láttuk, volt ugyan valami fokozatosan emelkedő díjtétel, végeredményben azonban mégis a kisforgalmú állomások előfizetői fizették meg a nagyforgalmú állomások üzemével és forgalmuk lebonyolításával természetesen járó, aránylagosan nagyobb üzemi kiadásokat. Az átalányrendszer tehát általában nem volt igazságos, mert a fizetett díjak nem az igénybevétel szerint igazodtak. Mivel az előfizetők nem az igénybevétel arányában fizették a díjakat, beszélgetéseik számát nem korlátozták és igyekeztek minél többször beszélni. Ezáltal igen sok olyan beszélgetés került lebonyolításra, amely különben elmaradt volna. Ennek pedig az lett az eredménye, hogy a minden korlátozás nélküli beszélgetések a központok forgalmát hatalmasan megduzzasztották. Ez a jelentős forgalom több kezelőt, több elektromos áramot, újabb berendezések létesítését tette szükségessé és így az üzemi költségeket is megnövelte. A megnövekedett forgalomhoz való minden alkalmazkodás ellenére azonban a forgalom gyors és pontos lebonyolítását alig lehetett biztosítani. A személyzet munkateljesítménye, valamint a központok berendezésének fokozottabb igénybevétele mellett, a távbeszélőt használó közönség köréből mind gyakoriabbak és általánosak lettek a jogos kezelési és egyéb panaszok, melyek főleg késedelmes jelentkezésre, késedelmes bontásra, közbekapcsolásra, stb. vonatkoztak. Ezekre a panaszokra a központok nagyarányú bővítésével és a kezelők számának szaporításával lehetett volna segíteni, ami természetesen tetemes kiadással járt volna s az előfizetési díjakat is megnövelte volna. A díjak emelésének elkerülésével a panaszokat — az addig korlátlanul folytatott beszélgetéseknek rendes keretek közé való szorításával lehetett kiküszöbölni. Erre a célra a beszélgetéseknek egyenként való díjazása mutatkozott a legcélszerűbbnek.

A beszélgetéseknek egyenként való díjazása többféle módon történhetik: 1. a beszélgetések darabszáma szerint, 2. a beszélgetések időtartama, 3. a beszélgetés alatt fogyasztott áram mennyisége és végül elképzelhető, 4. a kapcsolások száma és a fogyasztott árammennyiség kombinációjával felépített rendszer szerint, bár a két utóbbi rendszer gyakorlati alkalmazásáról nincs tudomásunk. A különböző megoldási módok között a beszélgetéseknek darabszáma szerint való díjazást lehet technikailag aránylag legegyszerűbben és legkevesebb költséggel keresztülvinni. Ezt a megoldást választotta és vezette be a m. kir. posta a budapesti távbeszélő hálózatban. Gyakorlatilag talán igazságosabb volna az említett másik három mód valamelyike, mivel azok segítségével az egyes beszélgetések tényleges költségeit sokkal jobban meglehetne közelíteni. Nyilvánvaló, hogy egy hosszú ideig tartó beszélgetés aránylag sokkal többbe kerül a postának, mint egy rövidebb időtartamú. A hosszú ideig tartó beszélgetésnél a központ szerelvényeit, a vezetéket és a készüléket hosszú ideig veszik igénybe, sok áramot fogyasztanak, nyilvánvaló tehát, hogy általában az igény-

bevett berendezések elhasználódása, kopása és az áramköltségek is nagyobbak, eltekintve attól, hogy a hosszú ideig tartó beszélgetések a központban több szerelvényt tesznek szükségessé és így a központok építési költségeit is drágítják.

A beszélgetés alatt fogyasztott áram mennyiségén alapuló díjazási rendszernél a beszélgetés időtartamán kívül a beszélő állomások közötti távolságot is figyelembe lehetne venni, mivel a nagyobb távolságra irányuló beszélgetésnél a fogyasztott áram is nagyobb. Ez a rendszer tehát, csak az időtartamot figyelembevevő díjazásnál valamivel igazságosabb lenne. A gyakorlati kivitel szempontjait nem tekintve, tisztán elméletileg legigazságosabb azonban a 4-ik helyen említett rendszer volna, amelynél a beszélgetés időtartamán s a beszélő állomások egymástól való távolságán kívül, a kapcsolások száma is díjazási tényezőként szerepelne. Ez utóbbi figyelembe való vételét — még pedig akár létrejött a kapcsolat, akár nem — az a körülmény indokolja, hogy a kapcsolásokkal a készüléket, vezetékeket és központi berendezéseket a hívó igénybevette, azokat koptatta és bizonyos ideig lefoglalta.

Ha a hosszú ideig tartó beszélgetések a mai kereteket túllépnék, természetesen gondoskodni kellene a mai helyett esetleg egy más számlálási mód bevezetéséről, amelynél a beszélgetések tartama is figyelembe lenne véve.

*

Mint fentebb említettem, az átalány díjszabás mellett sok olyan beszélgetés került lebonyolításra, mely egyenként való díjazás esetén elmaradt volna. Ennek az állításnak bizonyítására szolgál az a tény, hogy a beszélgetések száma szerint való díjazásra történt áttérés után a beszélgetések száma az azelőttinek mintegy 40%-ára esett.

A bevezetett új rendszernél a fizetendő díj két részből áll, egy állandó nagyságú díjből és a beszélgetések száma szerint változó díjből.

Az állandó díj az ú. n. alapidíj. Minden egyes állomással kapcsolatban ugyanis vannak bizonyos kiadások, melyek minden körülmények között fennállanak akár folytattak arról beszélgetést, akár nem. Ez indokolja tulajdonképpen az alapidíj szedését. Mivel azonban a fizetett díjnak lényegesen nagyobb része a beszélgetések száma után fizetett díj, ezért a budapesti hálózat tulajdonképpen vegyes rendszerűnek mondható díjazása joggal nevezhető a beszélgetések száma szerint való díjszabásnak is.

Az 1924. március 1-ével bevezetett rendszernél a kezdeményezett beszélgetések számát először a hónap 1-étől a hónap végéig terjedő időre állapították meg. A számlálók fényképezése, a számlák kiállítása, kiküldése és kézbesítése természetesen sok időt vett igénybe. Emiatt a naptári hónapban folytatott beszélgetések szerint való számlázás mellett az előfizetőknek a következő hónap második felében kellett számlájukat kiegyenlíteniök. Mivel általában nálunk különösen a köz- és magánalkalmazottaknál a hónap elején való számla-fizetések inkább szokásosak, ezért a panaszok elkerülése végett a beszélgetések számlálási időszakát 1926. augusztus 16-tól kezdődően a naptári hónap helyett a hónap közepétől, a következő hónap közepéig ter-

Folyószám	Időszak	Teréz	József	Kőbánya	Kispest	Pestszenterzsébet	Lipót	Ujpest	Zugló	Belváros
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	1924.	21,160.357	17,904.931	—	—	—	4,985.374	43.441*	—	—
2.	1925.	27,385.511	23,088.041	—	—	—	2,752.023	219,526	—	—
3.	1926— 1927. I. 15.	24,215.053	25,863.202	—	—	—	8,533.446	225.597	—	—
4.	1927. I. 16— 1928. I. 15.	28,73 .829	30,103.210	—	—	—	10,771.755	228.662	—	—
5.	1928. I. 16— 1929. I. 15.	28,041.197	28,566.975	—	—	—	9,259.568	376.983	—	8,264.642*
6.	1929. I. 16— 1930. I. 15.	26,941.559	26,300.682	257.662*	—	—	9,982.272	784.680	—	17,742.474
7.	1930. I. 16— 1931. I. 15.	34,895.638	24,438.532	399.664	—	—	5,694.937	2,131.690	1,175.218	19,607.024
8.	1931. I. 16— 1932. I. 15.	35,298.367	24,640 968	505.874	—	—	5,525.266	2,396.985	2,290.629	19,311.760
9.	1932. I. 16— 1933. I. 15.	33,851.618	27,398.882	594.523	38.521*	47.529*	5,187.397	2,202.174	2,544.173	18,478.362
10.	1933. I. 16— 1934. I. 15.	34,085.028	25,499 680	1,419.084	550.952	670.341	5,258.968	2,275.812	2,596.271	18,277.870
11.	1924.— 1934. I. 15.	293,608.157	253,805.103	3,176.807	589.473	717.870	67,951.006	10,885.550	8,606.291	101,682.132

Utatás.

Utatási számának évenként való megoszlásáról.

1934. I. 15-ig.

Krisztina	Svábhegy	Zugliget	Óbuda	Vár	Lágymányos	Budafok	Egyéb	Összesen	Jegyzet
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
—	—	42.156*	—	—	—	—	—	44,136.259	*Nem teljes év
—	58.008*	123.666	—	—	—	—	942.868	54,569.643	*Nem teljes év
75.615*	75.026*	191.472	—	—	—	—	1,062.512	60,241.923	*Nem teljes év
426.966	185.458	361.234	—	—	—	—	1,213.353	72,024.467	—
5,352.019	331.546	497.669	721.435*	775.651*	—	—	270.532	82,458.217	*Nem teljes év
8,069.660	372.491	579.324	1,126.547	1,333.689	1,335.829*	—	—	94,826.869	*Nem teljes év
9,795.226	403.307	654.615	1,206.765	1,217.847	2,870 176	—	—	104,490.639	—
10,110.321	401.477	737.100	1,258 884	1,224.684	3,161.759	145.166*	53.689	107,062.929	*Nem teljes év
9,830 976	377.365	8 8 439	1,216.700	1,245 024	3,219.271	284.597	570.384	107,895 935	*Nem teljes év
10,098.108	383.406	893.037	1,243.480	1,326.347	3,274 594	321 067	522.168	107.696.213	—
53,758.891	2,588.084	4,888 712	6,773.811	7,123.242	13,861.629	750.830	4,635 506	835,403.094	

jedő időre állapították meg. Ezáltal lehetővé vált, hogy a számlák a nónap elején legyenek esedékesek és fizethetők. Az eltérés folytán egy alkalommal 1926. július 1-től augusztus 15-éig terjedő hat heti időről állították ki a számlákat.

A beszélgetés szerinti díjazás első csonka évében 1924. március 1—december 31-ig terjedő tíz hónap alatt, az akkor még kézikapcsolású központok összes forgalma 44,136.259 drb. beszélgetést tett ki. Ha ennek a tíz hónapnak az adatait egy évre számítjuk át, akkor 48,991.247 drb. beszélgetést kapnánk. A tíz év alatt kezdeményezett helyi beszélgetések számát központonként az 1. számú kimutatás tünteti fel.

A kimutatás „Egyéb“ rovata alatt 1925—1928. április 15-ig az alközpontok ú. n. kimenő vonalain kezdeményezett beszélgetések szerepelnek, míg ugyanezek 1924. évben a Teréz állomások beszélgetéseivel együttesen, 1928. április 15-ike után pedig a megfelelő központok beszélgetéseinél vannak feltüntetve. Kimenő vonalak alatt általában az alközponti berendezéseknek azokat a fővezetéseket értjük, amelyeken csak az alközpont és mellékállomásai felől lehet hívni, viszont azok útján az alközpontot felhívni nem lehet. 1931. december 16-ikától kezdve az „Egyéb“ rovat alatt a nyilvános szolgálati állomásokról kezdeményezett beszélgetések vannak feltüntetve, mint amelyek az egyes központok rovatai alatt nem szerepelnek. A régi Lipót (Belváros) kézikapcsolású központ beszélgetéseinek a száma 1925. júniusától a Teréz központéval együtt van kimutatva.

A kimutatás szerint a legkevesebb beszélgetést 1924-ben, a legtöbbet 1932-ben folytatták.

A beszélgetések összes száma az 1933-as évet kivéve, évről-évre állandó emelkedést mutat. A beszélgetések számában számottevő visszaesés nincs. Az 1930. év november 16-tól végrehajtott beszélgetési díjemelés sem akadályozta meg ezt a folyamatot. A beszélgetések darabszámának emelkedésében azonban az egyes központok között meglehetősen eltérések vannak. Míg a legtöbb központba kapcsolt állomások helyi beszélgetéseinek száma az évek folyamán szinte szabályos növekedést vagy állandóságot mutat, addig a Krisztina, Lágymányos, Újpest és Kőbánya központoknál a csonka éveket figyelmen kívül hagyva, évenként szembetűnő emelkedést látunk. Ennek viszont részben az is az oka, hogy a beszélgetési számban nagyobb emelkedést mutató központoknál az állomások növekedésének az üteme is erőteljesebb.

Az 1924. március 1-től 1934. március 15-éig terjedő valamivel több mint tíz év alatt a budapesti központok összesen 853,185.410 beszélgetést bonyolítottak le, tehát körülbelül százszor annyit, mint amennyi Csonkamagyarország lakossága. Előreláthatólag jövő év első felében fogjuk az egymilliárd beszélgetési számot elérni.

A beszélgetések számának havonkénti eloszlását vizsgálva, (L. a 6-ik ábrát) azt látjuk, hogy legkisebb a forgalom a nyári (július—augusztus) hónapokban és legnagyobb általában az őszi (október—november) hónapokban. Ezenkívül van a forgalomnak a május—június és a december—január hónapokban is emelkedése. A forgalomnak a nyári csökkenésén kívül, van még általában február—március és no-

2. sz. kimutatás

a beszélgetések és az állomások számának összefüggéséről a budapesti hálózatban.

Folyószám	Időszak	Beszélgetések száma	Eltérés az előző évhez o/o-ban	Állomások átlagos száma az év folyamán	Eltérés az előző évhez o/o-ban	Egy állomásra évente eső beszélgetések átlagos száma	Eltérés az előző évhez o/o-ban	Jegyzet
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1924. I. 1—XII. 31.	48,991.247	—	33120	—	1477	—	*10 havi for- galom alapján egy évre át- számított érték
2	1925. I. 1—XII. 31.	54,569.643	+11.4	32940	-0.54	1662	+12.5	
3	1926. I. 1—1927. I. 15.	60,241.923	+10.4	33160	+0.67	1815	+9.2	
4	1927. I. 16—1928. I. 15.	72,024.467	+19.6	35482	+7.02	2030	+11.8	
5	1928. I. 16—1929. I. 15.	82,458.217	+14.5	38582	+8.72	2132	+5.0	
6	1929. I. 16—1930. I. 15.	94,826.869	+15.—	41721	+8.15	2278	+6.9	
7	1930. I. 16—1931. I. 15.	104,490.639	+10.1	45221	+8.39	2310	+1.4	
8	1931. I. 16—1932. I. 15.	107,062.979	+2.4	47090	+4.13	2271	-1.7	
9	1932. I. 16—1933. I. 15.	107,895.935	+0.78	47365	+0.58	2279	+0.35	
10	1933. I. 16—1934. I. 15.	107,696.213	-0.18	47904	+1.14	2243	-1.6	

3. sz. ki-

a beszélgetések és állomások számának központonként, az 1933.

Folyószám	Megnevezés	Teréz	József	Kőbály	Kispest	Pestszenterzsébet	Lipót	Ujpest
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Beszélgetések darabszáma* 1933. I. 16.—1934. I. 15.	33,130.875	25,619.615	1,436.734	565.051	680.941	5,276.618	2,374.221
2.	Beszélgetések darabszámának %-os megoszlása	30.77	23.79	1.34	0.52	0.63	4.91	2.20
3.	Az állomások száma 1934. I. hó 10-én	12.781	11.962	635	314	342	2.245	1 063
4.	Az állomások számának %-os megoszlása	26.51	24.81	1.32	0.65	0.7	4.65	2.2
5.	Egy előfizetőre eső beszélgetés darabszáma							
	a) évi átlagban	2.592	2.142	2.263	1.799	1.991	2.350	2.233
	b) havi átlagban	216	178	188	150	166	196	186

mutatás

darab és százalék szerint való megoszlásáról évben.

Zugló	Belváros	Krisztina	Svábhegy	Zugliget	Óbuda	Vác	Lágymányos	Budafok	Összesen	Jegyzet
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
2,550.811	18.323.717	10,165.155	386.905	917,788	1,292.825	1,351.098	3,288.693	335.166	107,696.213	
2:36	17:01	9:43	0:36	0:85	1:21	1:25	3:05	0:32	100:00	
1.282	6.975	6 482	180	647	668	429	2.039	183	48.227	
2:66	14:47	13:45	0:37	1:34	1:39	0:88	4:23	0:37	100:00	
1.989	2.627	1.565	2,149	1.418	1.935	3.149	1.612	1.831	2.233	
165	219	130	179	118	161	262	134	152	186	

* Az egyes központok forgalma az 1. sz. kimutatás „Egyéb” rovatának arányos felosztásával megneveltetett.

vember—december havában is egy-egy esése. A beszélgetések számának hullámvonalhoz hasonló görbéje tehát egy évben három hullámhegyet és három hullámvölgyet mutat. Legnagyobb hullámvölgy a nyári és legnagyobb hullámhegy az őszi.

A Svábhegy, Zugliget és Óbuda központoknál azonban a forgalom alakulása éppen fordított, mert ezeknél a nagyobb forgalom nyáron és a kisebb forgalom télen van. Az ábrán az 1926. évi görbén a július—augusztusi hullámvölgy helyén látható kiugrásnak az az oka, hogy mint már fentebb említettem, ekkor történt meg az áttérés a hónap 16-ától a következő hónap 15-éig terjedő időről való számlázásra és az első számlázási időszak július 1-étől augusztus 15-éig terjedő hat hét volt. Itt említem meg azt is, hogy az 1924-ben bekapcsolt Zugliget, majd pedig az 1925-ben üzembehelyezett Svábhegy központok először időszakos központok voltak.

A beszélgetések és az állomások számának az előző évekhez viszonyított emelkedését vizsgálva, melyet a 2. sz. kimutatásban foglaltam össze, mint törvényszerűség állapítható meg, hogy az állomások számának növekedésével a beszélgetések összes száma valamivel nagyobb mértékben, az egy állomásra eső átlagos beszélgetések száma azonban nagyjában az állomások növekedésének arányában emelkedik. Még jobban látható ez, ha a fejlődést tízéves távlatban vizsgáljuk. Amíg a beszélgetések összes száma 119%-kal emelkedett, addig az állomásoknál 44,6, az egy állomásra eső évi beszélgetéseknél pedig 51,7%-os emelkedés mutatkozik. 1931-től kezdve a beszélgetések és az állomások, az egy állomásra eső beszélgetések száma, a mind jobban kimélyülő gazdasági és pénzügyi válság és az ezalatt az idő alatt fokozatosan romló gazdasági helyzet ellenére 1930-tól bizonyos állandóságot mutat.

A beszélgetések és az állomások számának 1933. évi darab és százalék szerint való megoszlását központonként a 3. számú kimutatás tünteti fel.

Itt az egyes központok állomásairól kezdeményezett és az 1. sz. kimutatás 10-ik folyószámú vízszintes rovatában szereplő beszélgetési számokat, a 19-es függőleges „Egyéb“ rovatban a nyilvános szolgálati állomásokról kezdeményezett beszélgetéseket feltüntető összegnek arányos felosztásával megnöveltem. Az állomások számánál az 1934. január 10-iki adatot azért vettem, mert egyrészt erről az időpontról álltak az egyes központok szerint pontos adatok rendelkezésre, másrészt az állomások számának 1933. évi növekedése nem volt olyan mérvű, ami lényeges különbséget okozna.

Eszerint az 1933. év végén legtöbb állomás volt a Teréz, legkevesebb a Budafok, illetőleg Svábhegy központba bekapcsolva. Szám szerint legtöbb beszélgetést a Teréz, legkevesebbet a Budafok központ előfizetői kezdeményeztek. Viszont aránylag legtöbb beszélgetés esett egy Vár központba kapcsolt állomásra, legkevesebb egy Zugliget központbeli állomásra. Látni lehet, hogy az egyes központok állomásainak a száma, a kezdeményezett összes beszélgetések és az egy állomásra eső beszélgetések között meglehetősen eltolódás mutatkozik aszerint, hogy az egyes központok körzetének területe, vagyis ahon-

4. sz. kimutatás

a távbeszélő állomások alapdíjak és beszélgetési átlag szerinti megoszlásáról az 1933. VI. 16.—XII. 15-iki beszélgetési átlagok alapján a budapesti hálózatban.

Távbeszélő állomás jellege	Az állomások darabszáma a havi átlagos helyi beszélgetések száma szerint csoportosítva										Összesen	%	Jegyzet		
	Az állomások darabszáma a havi átlagos helyi beszélgetések száma szerint csoportosítva														
	0—25	26—50	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301—500	501—1000	1000-en felüli					
Eelőfizetői állomás	Kedvezményes alapdíjú	külön vonalú állomás	757	952	11199	6522	3988	2440	1749	3285	2166	562	36620	79.75	
		társas	17	155	356	73	16	5	6	4	—	—	632	1.38	
		50%-os	606	1250	1431	470	181	82	44	43	13	—	4120	8.98	
		75%-os	83	320	390	136	51	17	8	9	—	—	1014	2.21	
		sajtókedvezményes	218	144	65	20	6	5	—	—	—	—	458	0.99	
Nyilvános állomás	előfizetői	rendes	5	15	27	34	17	16	12	29	44	28	227	0.49	
		pénzbedobó	3	22	174	187	134	72	66	234	152	10	1054	2.30	
		postai ingyenes pénzbedobó	1	4	17	31	37	26	14	68	65	10	273	0.59	
Szolgálati állomás	hivatalban		14	11	21	29	27	32	21	42	40	13	250	0.54	
			107	74	131	149	111	99	79	166	80	18	1014	2.21	
			17	34	82	55	26	16	9	15	5	—	259	0.56	
Összesen			1828	5981	13893	7706	4594	2810	2008	3895	2565	641	45921	100.00	
%			3.97	13.04	30.25	16.78	10.00	6.10	4.35	8.55	5.57	1.39	100.00	—	

5. sz. kimutatás.

a beszélgetéseknek központok és átlagszempontok szerint való megoszlásáról a budapesti távbeszélő hálózatban

Folyószám	Központ	0-25		26-50		51-100		101-150		11-200		201-250		251-300		301-500		501-1000		1000-en felül		Összesen	
		drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	Teréz	292	2·4	1177	9·5	3448	27·9	144	17·4	1328	10·8	900	7·3	631	5·1	1306	10·6	917	7·4	204	1·7	12.347	
2	József	500	4·4	1661	14·6	3670	32·3	1852	16·3	1052	9·3	604	5·3	421	3·7	895	7·9	572	5·0	141	1·2	11.368	
3	Kispest	15	0·7	38	14·4	75	28·4	51	19·3	27	10·2	17	6·4	9	3·4	24	9·1	7	2·7	1	0·4	264	
4	Pestszentkereszt	17	6·2	32	11·7	88	32·1	50	18·2	40	14·6	9	3·3	14	5·1	17	6·2	7	2·6	—	—	274	
5	Kőbánya	18	3·1	77	13·4	167	29·1	106	18·5	54	9·4	31	5·4	43	7·5	55	9·6	20	3·5	2	0·3	573	
6	Krisztina	365	5·9	1148	18·6	2143	34·6	1026	16·6	557	9·—	311	5·—	189	3·—	287	4·6	138	2·2	21	0·3	6.185	
7	Lágymányos	150	7·8	83	20—	610	31·9	285	14·9	168	8·9	88	4·6	48	2·5	106	5·5	58	3·—	11	0·5	1.907	
8	Vár	41	9·9	38	9·2	101	24·5	47	11·4	50	12·1	18	4·3	24	5·8	28	6·7	35	8·4	30	7·2	412	
9	Óbuda	33	5·7	70	12·2	182	31·8	109	19—	58	10·1	34	5·9	28	4·9	27	4·7	25	4·3	5	0·8	571	
10	Zugliget	31	5·1	91	15·1	237	39·4	92	15·—	67	11·1	27	4·4	22	3·6	29	4·8	4	0·6	1	0·2	601	
11	Svábhegy	5	3·4	22	15·3	36	25·1	25	17·4	16	11·1	9	6·2	8	5·5	14	9·7	8	5·5	—	—	143	
12	Budafoke	8	4·9	18	11·1	51	31·4	27	16·6	20	12·3	11	6·7	11	6·7	10	6·1	5	3·—	1	0·6	162	
13	Belváros	235	3·5	739	11·1	1826	27·4	1070	16·—	700	10·5	440	6·6	340	5·1	675	10·1	471	7·—	158	2·3	6.654	
14	Lipót	37	1·7	225	10·3	604	27·8	383	17·6	224	10·3	152	7·—	112	5·1	238	10·9	152	7·—	38	1·7	2.161	
15	Újpest	29	2·9	118	11·8	330	33·—	199	19·9	97	9·7	52	5·2	34	3·4	58	5·8	62	6·2	18	1·8	997	
16	Zugló	43	3·7	133	11·5	302	26·2	218	18·9	126	10·9	96	8·3	65	5·6	102	8·8	61	5·2	5	0·4	1.151	
17	0 díjöv	9	6·1	11	7·4	23	15·6	22	14·9	10	6·8	11	7·4	9	6·1	24	16·3	23	15·6	5	3·4	147	
18	Összesen:	1828	3·97	5981	13—	13893	30·25	7706	16·78	4594	10·—	2818	6·10	2008	4·35	3895	8·55	2565	5·57	641	1·39	45.951	

nan az állomások be vannak kapcsolva, a városnak főleg üzleti, (Belváros), üzleti, hivatali, lakó (Teréz), üzleti és lakó (József), hivatali (Vár), gyári (Lipót, Újpest, Óbuda, Kőbánya) vagy pedig főleg lakó jellegű része (Krisztina, Lágymányos, Svábhegy, Zúgliget, Zúgló).

A folyó év elején a február 19-iki helyzet alapján felvétel készült az állomásoknak alapidíj és beszélgetési átlagcsoportok szerint való megoszlásáról. A felvétel nem terjedt ki a Matart állomásokra, valamint azokra az állomásokra, amelyek 1933. június 16-ika után szereltek fel. Az előbbiekre azért nem, mert azok teljesen külön elbírálást igényelnek, az utóbbiakra pedig azért nem, mert nem volt még egy félévi forgalmi adatuk. A felvétel 45.921 állomásra terjedt ki, gyakorlatilag tehát azt lehet mondani, hogy minden állomásra. A felvétel összesített eredményeit a 4. számú kimutatás tünteti fel. A kimutatás tanúsága szerint az összes állomásoknak majdnem 80%-a rendes díjú, ellenben a társas állomások nélkül, 12,67%-a, 5.819 állomás kedvezményes díjú, ami meglehetősen tekintélyes arányszám.

Az állomások számának forgalmi átlagcsoportok és központoként való megoszlását az 5. számú kimutatás tünteti fel.

*

A fentiekben ismertettem a budapesti távbeszélő hálózat állomásairól folytatott helyi beszélgetések számának alakulását, a beszélgetés szerinti díjszabás bevezetése óta eltelt tíz év alatt. Ezek az adatok így összegyűjtve és közzétéve mindenki által hozzáférhetővé válnak és átmentetnek a jövőre is. A felsorolt adatok tájékoztatást és támpontot nyújtanak új központok tervezésére, sőt a meglévőknek megfelelő és kellő bővítésére is. Végül pedig megmutatják azt az irányt is, amerre jövőben az utat bármilyen díjszabásmódosításnál keresni kell.

Debrecen postája a 19. században.

(2. közlemény.)*

Irta: Dr. MONUS FERENC m. kir. postafőfelügyelő.

La poste de Debrecen au XIXe siècle.

Par le dr. François Monus, inspecteur supérieur des postes r. h.

L'auteur fournit, à la base de nouvelles recherches d'archive, d'intéressantes données ultérieures relatives à l'histoire de la poste de la ville de Debrecen.

A 19. század elején még mindig licitáció (kótya-vetye) útján cserélt gazdát több postaállomás. Ha legalább 10 évig viselte valaki a postamesteri tisztséget, a Helytartótanács adott erre engedélyt. Az eladás alapjául az ú. n. „királyi érték“ szolgált. Ezt az összeget a Helytartótanács állapította meg s a megtörtént eladást is az hagyta jóvá.

*) Az első közlemény a Magyar Posta 1931. évi 10. számában jelent meg.

Az 1807. évben a debreceni postaállomás „királyi értéke“, vagyis kiáltási ára 9.000,¹⁾ az 1817. évben 15.000 forint volt.²⁾

Nemes Dalmy Istvánnak az 1823. évben végre sikerült megválni a debreceni postamesterségtől. A postaállomás 12.000 forintért³⁾ kelt el, a legtöbbet ígérő Koos Károly jutott így helytartótanácsi hozzájárulással 1823-tól 1834-ig a debreceni postamesteri tisztséghez. Hogy az állomás eladása több ízben sikertelen maradt, annak egyik oka abban is keresendő, hogy a város, az elég távol levő elepi pusztán igen magas áron adott földet a postamesternek. A debreceni postaföld 25 hold szántó, 1 hold kaszáló volt. A Helytartótanács avatkozott a kérdésbe s tette lehetővé az eredményes licitációt, utasítva a várost, hogy nyilanként 5 pengő forintért⁴⁾ tartozik az új postamesternek földet adni. Úgy látszik, ezt az összeget már el lehetett viselni. Hol volt a postaállomás Koos postamestersége alatt, nem sikerült eddig megállapítanom, de tény az, hogy a kassai posta prefektura, már korábban kifogásolta, hogy Dalmy postamester a postaállomást nem a város forgalmi központjában rendezte be,⁵⁾ (Dalmy Kispéterfia, a mai Rákóczi-utca elején lakott), ebből következően, valószínűnek látszik, hogy Koos már olyan alkalmas helyet keresett erre a célra, amely közelebb volt a városi tanácsházhoz, s ahol „a legfőbb királyi szolgálat tsonkulást szenvedett“. Valószínű, hogy már a Német- (mai Széchenyi-) utcában, ahol később hosszabb ideig volt a posta. Koos postamester mellett Kecskés János ellenőr és Kamaráth József kiadó működött, mint segédmunkaerő.

Koos postamester idejében a debreceni posta forgalma jelentékeny lehetett, mert egyik beadványában ezeket írja:⁶⁾ „az itteni posta elfoglaltságai a legterhesebbek, mert az ország minden részéből ideérkező posták itt szortíroztatnak, innen expediáltatnak újból.“ A hivatal tehát ezidőben osztályozó, szétosztó, vagyis rovatoló hivatal volt, így valóban a környék egyik nagyon fontos postaállomása. Az 1826. évi postarendtartás⁷⁾ szerint postaérkezés volt Debrecenben: kedden és szombaton Bécs, Buda felől, vasárnap és szerdán Kassa, Kolozsvár, Máramarossziget felől, továbbá Temesvár, Arad, Várad felől. Indultak a posták: vasárnap és szerdán Buda, Kassa felé, kedden és szombaton Kolozsvár, Máramarossziget, Nagybánya, Temesvár, Arad, Várad felé. A Debrecen—budai postavonalon lóváltó állomások voltak:⁸⁾ Szoboszló, Nádudvar, Karcag, Bánhalma, Fegyvernek, Török-szentmiklós, Szolnok, Cegléd, Örkény, Ócsa, Soroksár. Lóváltó állomás volt még Debrecen közelében: Hadházon (Nyiregyháza felé), Hosszúpályin (Várad felé), továbbá a hortobágyi csárdánál, ahol már a 17. század végén postaállomás volt berendezve. A Hortobágyon és csegei réven át azonban csak ritkán közlekedett a posta, mert ez az útvonal csak száraz időben volt használható, illetve járható. Tavaszi, őszi eső-

¹⁾ Debrecen város levéltára. J. k. 1807—157.

²⁾ Debrecen postája a 19. században. Első közl. Magyar Posta 1929. 4. szám.

³⁾ A régi Debrecen postája. Zoltay Lajos. Debreceni Ujság, 1924. VII. 1.

⁴⁾ Debrecen város levéltára. Különböző tartalmú irások, 1822. — 2183.

⁵⁾ Aulinger László levele Debrecen városához. 1812. — 413. lap.

⁶⁾ Jk. 1831.— 374. Debrecen város levéltára.

⁷⁾ Debreceni magyar kalendárium, 1826. évre.

⁸⁾ Régi utazások lóváltó postaállomásokon át. A Posta, 1933. VIII—IX. hó.

zések alkalmával a Tisza elöntötte a vidéket s emiatt ott és azon a környéken postának közlekedni nem lehetett.

A debreceni postaállomás szempontjából három útirány volt a legfontosabb, és pedig: a Buda felé vezető, Szoboszlón át; Nyiregyháza, Tokaj felé vezető, Hadházon át; Várad felé vezető, Hosszúpályin át. A század elejéről fennmaradt egy ú. n. Convencionális Contractis az 1809. évből, mely szerint a postalegény szerződik a postamesterrel mind a három útra, ú. m. Szoboszlóra, Hadházra, Hosszúpályiba az „Ordináriák és Staféták hordására“.

Inséges, keserves esztendők alatt, sok-sok bajjal küzdve, látta el a postaszolgálatot nemes Koos Károly postamester. Ez esztendőknek meg volt a maga súlyos terhe, csapása. Szárazság, éhínség, nagy hideg, hóolvadás okozta árvizek s mindezek fölé még az 1831. évi kolerajárvány pusztításai. A városi tanácsnak emberfeletti gondot okozott a lakosság megnyugtatója, a szükséges óvintézkedések megtétele. Ezek közé tartozott az a kérdés is, mi legyen a postával? Arra tekintettel, hogy a postáslegények behurcolhatják a városba a járványt, a postát ki akarták telepíteni a város határán kívül fekvő helyre, végül mégis meghagyták a városban, de a postáslegényeknek megtiltották a bejövételt. A posták számára határvonalakat jelöltek ki s ott megfelelő óvintézkedések mellett vették át a postát. A postamester a gyanús helyekről érkezett leveleket átlyukasztotta s kénvirág fölött megfűstölte. A határvonalon felállított strázsák hasonlóképpen jártak el az átvett levelekkel. Megállapítás szerint a postaszolgálat csupán néhány napig szünetelt a nagy járvány alatt.

Koos Károly halála után (1834) özvegye, Kormány Ágnes vezette a hivatalt a Német- (ma Széchenyi-) utcában, a 44. szám alatt.⁹⁾ Özvegy Koosné 1841. évben meghalt s a kassai postaprefektura rendelkezése szerint a hivatal kezelését átmenetileg Kardos Sámuel adminisztrátor és Bencédi Zsigmond ellenőr saját felelősségük alatt látták el.¹⁰⁾ Ugyanez évben, az elhalt postamester árvája, illetve gyámja nevében a Helytartótanácsot kérte a város, hogy a debreceni postaállomás újból eladható legyen. Koosné ugyanis végrendeletében úgy intézkedett, hogy holta után a postaállomás eladassék, a befolyt összeg kiskorú lánya javára kamatoztassék. Az állomással járó gazdálkodást Bencédi Zsigmond lássa el, kinek ezért Német-utcai házában lakást és évi 200 forint díjazást rendelt, a hivatali egyéb jövedelmekkel együtt.¹¹⁾

Az özvegy halála után két évre, 1843. évben sikerült a postaállomást eladni nemes Kathy (vagy Káthay?) Mártonnak, aki a postaállomást a Német-utca 34. számú házban rendezte be. A postamester mellett Göbel György kiadó, Papp László segédkiadó és Fazekas Mihály levélkézbesítő működött.¹²⁾

A negyvenes évek alatt megindult kereskedelmi élet Debrecenben is élénk forgalmat teremtett; Budáról Debrecenbe már naponként, Debrecen—Kolozsvár között hetenként négyszer közlekedett posta,

⁹⁾ A régi Debrecen postája. Zoltay Lajos, Debreceni Ujság. 1934. VII. 1.

¹⁰⁾ Jegyzőkönyv 1841. — 241. Debrecen város levéltára.

¹¹⁾ Zoltay Lajos m. i. cikke.

¹²⁾ A debreceni posta vázlatos története: dr. Monus Ferenc.

illetőleg levélposta járat. Debrecen—Buda között 39 óra alatt tette meg az útát.

Az osztrák postaigazgatás Debrecen és környékén a levélposta-közlekedést meggyorsította ugyan, a kocsiposta (csomag- és pénzküldemények) közlekedés érdekében azonban mit sem tett. Ezt természetesen felhasználták a magán utasszállító vállalatok, amelyek így je-

PEST.

1819 évből.

PRESSBURG.

1832 évből.

OFEN

1819 évből.

SOMLYÓ.

1840 évből.

KASSAU.

1821 évből.

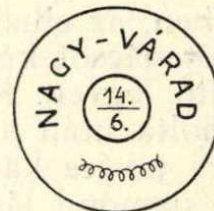
KAPOSVÁR.

1848 évből.

Szigeth.

1821 évből.

NAGY-VÁRAD
14.
6.

1848 évből.

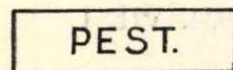

G.R. WARDEIN.

1822 évből.

NÁDUDVAR
23.
6.

1848 évből.

PEST.

1830 évből.

DEBRECZEN
10.
12.

1849 évből.

lentős haszonnal dolgozhattak. Pénz- és csomagküldeményeket a század első felében csak akkor szállított a debreceni posta, ha történetesen jó erős szekérrel indított postát, kellő számú utassal, akik hosszabb útra indultak és így a csatlakozó postaállomások is szekérpostát voltak kénytelenek indítani tovább. A század tízes éveiben, közelebb-ről az 1814. évben Debrecenbe delizsánszjáratok nem közlekedtek, ezt egy helytartótanácsi rendeletre vezetett megjegyzés kétségtelenül bizonyítja.¹³⁾

Jótékonyan hatott a város kereskedelmi és forgalmi életére az 1844. évi országgyűlés azon intézkedése, hogy Marchegg-től Pesten át Debrecenbe vasút építését határozta el. 1847. évben Szolnokig épült a vasút, Debrecenig azonban már nem, a további építkezést megakasztották az 1848-iki események.

A 19. század elején kötelezték a hivatalokat bélyegző használatára. Debrecen város levéltárában a 19. század elejéről és a negyvenes évekből az előző oldalon látható bélyegző-lenyomatokat találtam.

¹³⁾ Debrecen város levéltára. 1814. — 289. Különböző tartalmú iratok.

A királyi árral (*praetium regale*) és földhaszonélvezettel egybekötött magyarországi postamesterségek jogi természete.

Irta: Dr. TORDY GÉZA, m. kir. postasegédtitkár.

Caractère juridique des emplois de maîtres de poste en Hongrie, reliés au prix royal (*praetium regale*) et à la jouissance de terres.

Par le dr. Géza Tordy, aide-secrétaire des postes r. h.

Sommaire: Conformément aux sources de droit exposées, aux litiges juridiques et au jugement du juge, le prix royal (*praetium regale*) est le montant d'indemnité que le Trésor est tenu de payer à l'ayant droit lors du rachat des emplois de maîtres de poste reliés au droit de succession et d'aliénation. Par cette définition du prix royal, il s'évanouit toute question ayant trait à ce que le Trésor serait tenu de payer n'importe quelle somme en sus du *praetium regale*. Par conséquent, il ne peut être réclamé, au titre de la déchéance de la jouissance de terres postales non plus, une somme supérieure à celle qui a été fixée comme prix royal lors de la donation de la station postale. La conversion du prix royal au moment du rachat s'opère de cette manière que la valeur intrinsèque de la monnaie qui fut valable à époque de la naissance du *praetium regale* est convertie dans la monnaie en cours.

A magyar posta történetével foglalkozó irodalom e cikk keretében tárgyalni kívánt postamesterségek történetére — nevezetesen azok keletkezésére, fejlődésére és megszűnésére — vonatkozólag kimerítő ismertetést nyújt. Ezért bevezetésül csupán annyiban bocsájtkozom történeti ismertetésbe, amennyiben az a tárgyalni kívánt kérdések helyes megvilágítása céljából szükséges.

A mai értelemben vett postamesterségek keletkezésének ideje a

XVII. század elejére tehető. Ezt megelőzőleg is találkozunk a postálkodás különféle intézményeivel, de azok csupán koruk érdekeit voltak hivatva szolgálni s mint ilyenek, egy-egy kor sajátos intézményének tekinthetők.

A XVII. században a postálkodás végrehajtó szervei a postaállomások voltak. A postaállomások látták el a levélszállítást, valamint sok viszonylatban a személyfuvarozás lebonyolítása is feladatuk körébe tartozott. E postaállomások betöltési módja az adományozás. Az adományozás (*donatio*) kezdetben ingyenes. Az adományos csupán arra van kötelezve, hogy elődjétől a postaházat és felszerelését váltsa meg.

1748-ban Mária Terézia, minthogy a kincstár gyakran anyagi nehézségekkel küzdött, az állami jövedelmet szaporítani akarván, akként intézkedett, hogy a postaállomások adományozásakor folyton emelkedő vételárat szedett. Így az eredetileg ingyenes adományozás vegyes adománnyá (*donatio mixta*) alakult át. Az adományozás fejében az adományos által fizetett ár volt a *praetium regale*. Minthogy a postaállomások jövedelmezősége különböző volt, s ennek megfelelően az adományozás fejében fizetett királyi ár is, ennél fogva a korábbi gyakorlattal szemben szokásba jött az oly postaállomások örökölhetően és elidegeníthetően történő adományozása, ahol az adományozott postaállomás nagyobb beruházást tett szükségessé s ahol a királyi ár is magasabb összegben lett megállapítva. Az ily postaállomások adományozása azonban rendszerint személyi kiváltságok és hosszabb postai szolgálat alapján történt. Ott, ahol az itt említett kellek valamelyike hiányzott, az adományozás rendeletileg történt, aminek gyakorlati jelentősége abban nyilvánult meg, hogy az ily módon elnyert postaállomást nem lehetett örökölni és elidegeníteni s ily postaállomások után rendszerint nem állapított meg *praetium regale*.

Összefoglalva az előadottakat, a postaállomások a XVII. század elejétől a XVIII. század közepéig ingyenesen és élethossziglan lettek adományozva, a XVIII. század második felétől kezdve pedig az alábbi módok valamelyikén:

1. örökösödési joggal, királyi árral (tehát terhes címen — *titulo oneroso*),
2. örökösödési és eladási jog nélkül, királyi árral (ugyancsak terhes címen), és
3. rendeletileg kinevezés formájában (örökösödési és eladási jog nélkül, ingyenesen).

A postaállomások rendszerint egyúttal lóváltó állomások is voltak. Az ily állomások fenntartása természetüknél fogva költségesebb volt. Ezért a XVIII. század elején szokásba jött, hogy az újonnan keletkezett és lóváltással is foglalkozó postaállomások részére a kincstári uradalmakból (*camarai földek*) hasítottak ki egy-egy birtoktestet a postaállomást fenntartó mindenkori postamester használatára. Sok helyen a postaállomást kérelmező érdekeltség (község, közbirtokosság) vagy magánszemély ajánlott fel hozzájárulásként használatul földeket.

A XIX. század folyamán a postaállomások postahivatalokká fej-

lődnék át. A postai szolgálatot már sok helyen kinevezett tisztviselők látják el, akik a kincstártól fizetésben és szolgálati idejük letelte után nyugdíjban részesülnek. Az átfejlődést akadályozta azonban az a körülmény, hogy sok postaállomást örökölni és elidegeníteni lehetett. Ezért 1818-ban az örökölhető és elidegeníthető postamesterségek adományozása az örökös tartományokban el lett tiltva. Nálunk azonban ezt egyidejűleg nem sikerült keresztülvinni, mert még ezután is lehetett nem örökölhető postamesterségeket örökölhetővé átalakítani.

A független felelős minisztérium alakításáról szóló 1848:III. tc. végrehajtásaképen a helytartótanács helyébe lépett minisztérium többek között elrendelte a postamesterek kinevezési okmányainak kicserélését. A csere azonban az időközben bekövetkezett szabadságharc okozta zavaros időkben nem történt meg minden esetben. Ennek folytán előállott az a helyzet, hogy a postamesterek csere végett benyújtott okmányai az említett okból elkallódván, később jogaikat érvényesíteni nem tudták. A szabadságharc leverése utáni abszolút uralom is gondoskodott az örökölhető postamesterségek számának mesterséges korlátozásáról azáltal, hogy mindazokat a postamestereket, akik a szabadságharc alatt a magyar ügyet hathatósan támogatták, haditörvényszék elé állíttatta és ezúton fosztotta meg a postamesterségekhez fűződő jogaiktól.

Az említett okok folytán számbelileg megfogyott postamesterségek szabadrendelkezés alá vétele és megváltása fokozatosan megtörtént. A legutolsó örökölhető és elidegeníthető postamesterség megváltása 1926-ban történt meg s ezzel e cikkben tárgyalandó postamesterségek története lezárul.

A postamesterségek szabadrendelkezés alá vételével kapcsolatos megváltás azonban nem minden esetben volt lebonyolítható közigazgatási úton. Felmerültek ugyanis olyan esetek, mikor a közigazgatási úton megállapított megváltási összeg nagyságát az igényt támasztók magukra nézve sérelmesnek találták s az általuk támasztott igényeiknek bírói eljárás alapján igyekeztek érvényt szerezni.

A bírói eljárás során keletkezett jogviták rendszerint ama két kérdés körül támadtak, hogy a királyi ár mily tartalmi elemeket foglal magában, és hogy a *praetium regale* egyenértékét a megváltás időpontjában mily összegre (az összeg nagyságát véve figyelembe) kell átszámítani.

A királyi ár tartalmi elemeinek megállapítása nem történhet meg anélkül, hogy maga a *praetium regale* fogalma előzőleg meg ne legyen határozva. Azáltal ugyanis, hogy a fogalom szabatos meghatározást nyer, az azt alkotó tartalmi elemek is önként adva vannak.

A *praetium regale* fogalmának meghatározása céljából előljáróban közlöm a rendelkezésekre álló jogforrások ama részeit, melyek e szempontból figyelembe jönnek.

1835-ben báró Gerliczy Mátyás, akkori helytartósági tanácsos elnöklete alatt összeült vegyes politikai és kamarai bizottság által felvett jegyzőkönyvben az alábbiak foglaltatnak:

„A legmagasabb helyről felállított kérdésnek eldöntésénél, vajjon nem jobb volna-e a magyar postai állomások adományozási illetékét valamely határozott összegben megállapítani, hogy az adásvételi szer-

zódésekben azok jóváhagyása alkalmával a regale-értékről egyáltalán ne történjék említés, előrebocsátandó a következő: ezen országban a regale-érték igen régi és eredetre egykorú a postai intézménnyel, maga pedig regale érték semmi más, mint azon bekebelezési összeg, mely a postamestereknek, a „veredar“ jog adományozása alkalmával az illető postai állomás elvesztése esetére mint jutalom, a magas kincstártól jövő megillető jutalom kegyesen biztosított és ily módon a postamestereknek szorosán magához a postaállomáshoz tartozó tulajdonába átmegy.

És ez is oka, hogy mivel a regale-érték lényeges tulajdona a postai állomásoknak, azokhoz jellegénél fogva hozzánő és az illető postai állomás megszűnése esetén a postamesterek tulajdonát képezi . . .“

A jegyzőkönyv következő bekezdése az 1786. évi június 9. napján 6091. szám alatt kelt és 1790-ben újból körrendeletileg közzétett rendeletet idézi, mely szerint: „... kegyelmesen megengedtetik: hogy azon esetben, ha valamely „veredar“-nak az örökletes, vagy tíz éven át pontosan vagy hűségesen kezelt állomásnak eladása megengedtetik, — a magára a regalera nézve is meg lehet egyezni a vevővel a magasabb jóváhagyástól függő megegyezés módjában, mivel ő szent Felsége hajlandó ama jogot elsősorban annak, aki az eladó által elő lett terjesztve, ha a szükséges tulajdonságokkal fel van ruházva, adományozni.“

A jegyzőkönyv a további részben a regale-érték kiszámítására vonatkozó rendeleteket idézván, áttér a postaállomások szabadrendelkezés alá vételének kérdésére, mellyel kapcsolatban az alábbiakat mondja:

„A postai állomások ezen országban terhes címen és nem ritkán súlyos pénzen lettek szereztve, sőt a „veredar“ jog elsődöbéli adományozásainál a postamestereknek semmi más nem engedtetik meg, mint a képesség, hogy a postaállomást a saját költségükön emeljék, a tetemes királyi kincstári jövedelmet felszedjék, amely célból a postamesterek nemcsak egész vagyonukat áldozzák fel, hanem felajánlják magukat a legmagasabb szolgálatok végzésére is.

Ez volt szintén oka, hogy postai állomásaikat, kieszközlővén előzetesen a magasabb engedélyt, szabadon eladhatták, hogy pedig a regale-érték megállapításában a mérték, vagyis a bekebelezési összeg állandó legyen, erre megvan a legmagasabb helyről előírt rendszabály, mely szerint a regaleért eső összeg kiszabandó; kétségtelen, hogy ezen összegre a postamestereknek joguk van.“

Ezután a jegyzőkönyv a postaállomások szabadrendelkezés alá vételével a kincstárra háruló előnyöket és hátránvokat sorolja fel s a megváltással kapcsolatban a következőket mondja: „... a postai állomásoknak és a hozzájuk tartozó beruházásoknak, azonkívül pedig a postai épületeknek, mint lényeges postai követelményeknek megváltására óriási összeg kívántatik, . . . stb.“

Az itt egyes részeiben közölt bizottsági javaslat, a bécsi helytartósági tanács 1840. évi december hó 23. napján kelt 17.606—2.306. sz. decretuma szerint, a legfelsőbb jóváhagyást teljes egészében elnyerte.

A helytartósági tanácsnak van egy 1807. évből származó leirata, amely a postaállomások mikénti átruházására nézve tartalmaz rendel-

kezéseket. E leirat 3. pontjában ki van jelente, hogy a postamesternek nem szabad praetium regaleval eladni a postaállomást abban az esetben, ha a postamester bűncselekményt követ el, vagy hivatalát bármiképpen elhanyagolja. Folytatólag pedig azt mondja: „..... a főlősleg a vásárló részéről a befektetés (fundus instructus) értékén felül a postai állomásokon inkább, mint az átengedett postai hivatal részére való kedveskedő megjutalmazásnak tekintendő, mivel maga a regale, mely sem jelzálogilag, sem bíróilag fel nem becsülhető, megbecsülhetetlen.“

A helytartótanácsnak 1812. február hó 20. napján kelt 1.943. sz. rendelete a-i postahivatal betöltésére vonatkozik. Eszerint a pályázók egyaránt késznek nyilatkoztak arra, hogy az elhunyt postamester árváinak 12.000 forintot bankjegyekben vételár fejében felajánljának, mikor is a pályázatra alkalmasnak talált jelölt, valamint a budai postaigazgatóság a maga útján egyszersmind elutasítva lett, hogy az ezen postaállomás vásárlására vonatkozó elkészítendő szerződésben regale gyanánt 3.500 forintot vegyen föl....., stb.“

A jogforrások ismertetése után, az egyes források különböző értelmezéséből származott ellentétes elvi állásfoglalásokat adom elő.

I. Az 1. számú jogforrásban (Gerliczy-féle jegyzőkönyv) meghatározott regale-érték, az az ellenérték vagy térítés, amelyet a postamester abban az esetben kap, ha postai állomását nem adhatja tovább. A jogforrás harmadik idézete arra enged következtetni, hogy az első postamesterek tekintélyes beruházásokat tettek a postai állomás felállításakor s ennek compensatioja a praetium regale.

A 2. számú jogforrás (1807. évi helytartó-tanácsi leirat) szerint a praetium regale és a vételár közötti különbség, mint főlősleg, kedveskedő megjutalmazásnak tekintendő. E forráshelyből következtethető egyben, hogy a királyi ár a befektetés (fundus instructus) értékének lehetett a compensatioja.

A 3. számú jogforrás (1812. évi helytartótanácsi rendelet) bizonyítéka annak, hogy az új postamesterek rendszeresen sokkal nagyobb árat fizettek a postaállomás birtokáért, mint amekkora a praetium regale volt.

II. Az 1. számú jogforrásban a „bekebelezési összeg“ kifejezés nem fedi a latin inscriptionalis summa fogalmát. Werbőczy Hármaskönyvének I. rész, 13. cím, 3. §. szerint az inscriptio oly adományt jelent, amelyért az adományos a kötelezett szolgálatokon felül bizonyos pénzösszeget fizet. Ennek megfelelően a királyi ár nem egyéb, mint a posta adományozásakor fizetett az az összeg, amely a postamesternek a postajog adományozása alkalmával, az illető postaállomás elvesztése esetére compensatióként biztosítatik. A compensatio csak az az összeg lehet, amelyet az adományos az adományozásakor fizetett. A királyi ár nem a postaállomás adományozásakor tett beruházásoknak, hanem a postajognak compensatioja.

A 2. számú jogforrásban említett befektetés értékén felül adott felesleg alatt vételártöbbletet kell érteni.

A 3. számú jogforrás annak kifejezője, hogy a királyi ár és a vételár közötti különbség azon javaknak (postaföld) ellenértéke, melyekkel a postaállomás egybe volt kötve.

Az itt ismertetett jogvitát a-i kir. törvényszék ítélettel döntötte el, melynek indokolásában a következőket mondja: „..... a királyi ár (*praetium regale*) a kifejezője azon kártalanításnak (*compensatio*), melyet a postaállomás elvesztése esetére a kincstár a jogosultnak biztosít.“

Az ítélet a királyi ár fogalmát a Gerliczy-féle jegyzőkönyvben foglaltaknak megfelelően és az I. sz. állásfoglalás tekintetbe vétele mellett állapítja meg. Az ítélet azonban nem említi azt a logikai levezetést, melynek alapján a királyi ár fogalmához eljutott.

Nézetem szerint a *praetium regale* fogalmának ilyen megállapítása helyes s e cikk keretében azokat a következtetéseket igyekszem ezek után logikai sorrendben felépíteni, melyek a véleményem szerint is helyes fogalom-meghatározáshoz elvezetnek.

A királyi ár nem egyéb, mint kártalanítás. Az 1. számú jogforrás téves fordítása folytán vétetett fel csupán a regale-érték meghatározásába a jutalom kifejezés. A kártalanítás a szerint, hogy a felek előzetesen a kár beálltával fizetendő kártérítés összegére és feltételeire nézve megállapodtak-e vagy sem, különböző. Igenlő esetben a kár és a feltételek egyidejű meglétekor a kikötött ár, míg ellenkező esetben csupán annak a kárnak megtérítése követelhető, mely a kárt okozó cselekmény következtében állott elő.

A *praetium regale* úgy tekinthető, mint az adományossal az adományozás létrejöttékor kötött azon szerződés, melynek értelmében a nélkül, hogy a postaállomás adományosa vagy örököse a tényleges kárát igazolná, vagy igazolnia kellene, a postaállomás elvesztése esetén az adomány-levélben foglalt összeget a kincstártól kára ellenértékeképpen követelheti. Ez állítás helyességét bizonyítja az 1. számú jogforrás ama idézete, mely szerint: „..... a regaleért eső összeg kiszabandó; kétségtelen, hogy ezen összegre a postamestereknek joguk van.“ Minthogy továbbá kikötött kár esetében a kikötött kárösszeget felüli kártöbblet nem követelhető, így nem lehet jogalapja annak, hogy valamely postaállomás elvesztése esetére nagyobb kártalanítás követeltessék, mint amire a kincstár a regale-érték megállapítása által magát kötelezte. Egyébként is az ismertetett jogforrások egyikének sem adható oly értelem, mely szerint a kincstár a regale-értéken túlmenő kártalanításra lenne kötelezve. Minthogy a kincstár csupán a királyi ár megtérítésére vállalt kötelezettséget a postaállomások adományozásakor, ennél fogva esnek azok a kérdések, hogy vajjon a *praetium regale* a postaállomás adományozásakor tett beruházásoknak, vagy pedig a „veredar“- (posta-) jognak a *compensatio*-ja-e.

Az említett okoknál fogva egyúttal esnek azok a kérdések is, melyek a postaföldek haszonélvezetének elvonása következtében felmerültek.

Ha fenti érvelést figyelmen kívül hagyva, csupán a postaföldek jogi természetét tesszük vizsgálat tárgyává, akkor is arra a megállapításra jutunk, hogy a postaföldek haszonélvezetének elvonása következtében kártalanítás a kincstár részéről nem követelhető.

A postaföldek keletkezésének ismertetésénél rámutattam arra, hogy a földek haszonélvezetének a postaállomások részére történt fel-

ajánlása azt a célt szolgálta, hogy a földhaszonélvezetet nyújtó érdekelttség területén postaállomás állíttassék fel, illetőleg tartassék fenn.

A haszonélvezetre felajánlott ú. n. postaföldek elfogadása által a felajánló érdekelttség, valamint a kincstár között oly értelmű jogviszony jött létre, melynek értelmében a kincstár a postaállomást létesíteni és fenntartani, másfelől az érdekelttség a földhaszonélvezet zavartalanságát biztosítani tartozott.

Abban az irányban végzett kutatásaim, hogy a postaföldek haszonélvezetének valamely időpontig való átbocsátását okirat alapján megállapítani tudjam, eredményre nem vezettek. Ennélfogva azt kell feltételezni, hogy a postaföldek haszonélvezetének átengedésekor hallgatólagos feltételként volt megszabva az abban az időben létezett postarendszer változatlansága.

Ha ezt a feltételt írásbeli ellenbizonyítékok hiányában elfogadjuk, akkor ez az akkor érvényben volt postarendszer megváltozásának pillanatában felbontó feltételként jött figyelembe, mely az alapul fekvő jogviszonyt ipso facto megszüntetni alkalmas volt. A m. kir. minisztériumnak az a rendelkezése, mellyel a használatra átbocsátott ingatlanokat a tulajdonos rendelkezésére visszabocsájtani rendelte, e felfogást van hivatva alátámasztani.

Ugyancsak e felfogás mellett szól az a körülmény is, hogy az 1854. évi helyszíneléskor készített telekjegyzőkönyvekbe a postahivatalok haszonvételi jogát, mint tulajdoni korlátozást akként vették fel, hogy abból a tulajdoni korlátozás időtartama nem tűnik ki. Már pedig, ha a kincstár írásbeli megállapodás alapján biztosította volna az egyes postahivatalok részére a postaföldek haszonélvezetének minden időkre szóló használatát, ennek a telekjegyzőkönyvekben nyomának kellett volna lennie, illetőleg azokba fel kellett volna vétetnie.

Abból a körülményből kifolyólag, hogy a kincstár, a postaföldek örökletes haszonélvezetét, ami magánjogunk szerint egyébként sem történhetett volna meg, a postaföldek haszonélvezetével egybekötött postaállomások részére okiratban nem biztosította, ezek biztosításáról vagy az ennek fejében nyújtandó kártalanításról kifejezetten egyik hivatkozott jogforrás sem tesz említést, csak az a következtetés vonható le, hogy a postaföldek haszonvételének kérdése túl esik a kincstár által nyújtandó kártalanítás terjedelmén és ily címen a kincstár ellen kártérítési igény nem érvényesíthető. Ha ugyanis a kincstár a földhaszonélvezetet a praetium regale körébe akarta volna vonni, akkor egyrészt az adománylevelekben, másrészt törvényes rendelkezéseiben intézkedett volna e kérdés szabályozása iránt is.

Mindebből megállapítható az a tény, hogy a királyi ár fogalmilag nem egyéb, mint a postaállomás elvesztése esetére szóló kártalanítás és mérve csupán az az összeg lehet, melyet praetium regaleként az adományozásról szóló okirat megállapít.

A királyi ár fogalmának és mérvének megállapítása után áttérhünk ama másik probléma vizsgálatára, hogy a praetium regale megváltáskori ellenértéke miképen számítandó ki.

A kir. Cúria e kérdéssel kapcsolatban az 5.151/1898. P. számú ítéletben kimondotta, hogy jogszabályt képez az, miszerint „... a forgalomba helyezett pénzbeli tartozás azon érték szerint fizetendő folyó

pénzben, amely a tartozás keletkezése idejében létezett pénznem belértékének felel meg.“

A Curia idézett ítéletének figyelembevételével a praetium regale fogalmát meghatározó s fentebb említett ítélet arra az álláspontra támaszkodott, hogy a „... távoleső és gazdasági viszonyaira nézve a maitól gyökeresen eltérő korban kártalanítási célzattal pénzben megszabott kötelezettség teljesítésénél a pénz vásárló erejének figyelmen kívül hagyása megsértése volna a kötelem kárpótló (ki-egyenlítő) kompenzáló jellegének.

Ezért a bíróság a szóban levő királyi ár egyenértékűül a pénz vásárló erejének számbavételével mutatkozó értéket tekinteti stb.“

A pénz átszámításával kapcsolatban adott eset kapcsán felmerült szakvélemény ismertetését nem látom szükségesnek ismertetni, mint-hogy az egy meglévő esetre vonatkozott; másrészt pedig, mivel e kérdés az utolsó örökletes postaállomás megváltása folytán jelentőségét elvesztette, ennél fogva nincs jelentősége, s mint ilyen, e cikk által megvalósítani kívánt célon túl esik.

ELMÉLET – GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

30. Képeslevelezőlapok a következő öt-szavas szöveggel nyomtatványként postára adhatók-e?

a) Szerető üdvözetem Tihanyból, levél megy.

b) Jól érkezünk, szivélyes üdvözet, kézsók.

c) Illuziók mámorában járja élte útjait.

A felelet mind a három esetre: *n e m*.

Az A. 1. Szab. 32. §. 2. d) pontja szerint képeslevelezőlapokon szabad legfeljebb öt szóból vagy öt szokásos kezdőbetűből álló

szerencsekívánatot,

üdvözlést,

köszönetet,

részvényilatkozatot, vagy

más udvariassági kifejezést írni.

A példaképpen felhozottakból a „levél megy“ és a „Jól érkezünk“ szövegrészek egyéni vonatkozású személyes jellegű közlemények, az „Illuziók mámorában járja élte útjait“ szöveg pedig idézetszerű közlés. Minthogy ezek a szövegek az Üzlet-szabályzat idézett pontjának a keretén kívül esnek, az ilyen szöveggel ellátott képeslevelezőlapokat nyomtatványokként nem lehet elfogadni. (Beküldött kérdés, illetőleg 125.247/1934. IX/4. K. M. szám.)

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Casjuridiques et jurisprudence.

Postamester által okozott kár megtérítése iránti kereset értékre tekintet nélkül a törvényszék hatáskörébe tartozik.

S.... J.... s....-i lakos 1931. november havában a s....-i postahivatnál H.... és Sch....cég számú postatakarékpénztári csekkszámlája javára 1.094 pengőt fizetett be. A postahivatal a befizetett összeg átvételét a csekkelismervény visszaadásával elismerte. A postamester azonban

a befizetett összeget az átvételkor nem naplózta, hanem saját céljára fordította. A szóbanlevő összeget fenti csekkszámlára a postamester csak 1932. évi január hó 15-től kezdődő négy részletben számolta el.

A cég, mert adósa vállalt kötelezettségének megfelelően nem fizetett, a nála lévő váltók alapján követelését bírói úton érvényesítette. Az adós nevére szóló és bírói fizetési meghagyást tartalmazó levelet

címzett nevének a tértivevényre való ráhamisítása mellett a postamester vette át. A postamester ez eljárásának a következménye az lett, hogy a cég adósa ellen ki-elégítési végrehajtás elrendelését kérte és azt foganatosította is. A peres eljárás folyamán S.... J.... s....-i lakos terhére 287 pengő 40 fillér bíróilag megállapított perköltség merült fel, melyet kénytelen volt megfizetni. E kár erejéig a m. kir. postakincstár ellen a budapesti központi kir. járásbírószágtól fizetési meghagyás kibocsátását kérte. Az ellentmondás folytán keletkezett perben a bíróság a pergátló kifogásnak helyt adott. Az eljárást megszüntette és kötelezte felperest, hogy alperesnek 15 nap alatt fizessen 21 pengő perköltséget.

Indokolás:

Felperes fizetési meghagyás iránti kérelem tartalmával egyezően kártérítés címen indított keresetet 287 pengő 40 fillér tőke és jár. erejéig.

Alperes, ellentmondása folytán kitűzött perfelvételi tárgyaláson pergátló kifogást emelt a Pp. 180. §. 3. pontja alapján, azon az alapon, hogy a Pp. 2. §. 3. pontja értelmében a kir. törvényszék bír. hatáskörrel a per elbírálására.

Felperes arra alapítja keresetét, hogy volt s.-i postamester okozott neki 287 pengő 40 fillér kárt s ezért a m. kir. postakincstár ellen indított keresetet.

Alperes felmutatta a m. kir. postamesternek szolgálati szabályzatát, melyből a bíróság megállapította, hogy annak 5. §-a szerint a postamester kinevezett közszolgálati alkalmazott és a 12. §. szerint a postamester hivatali esküt köteles tenni.

Nem vitás, hogy K.... F.... volt postamester esküt tett.

A Pp. 2. §. 3. pontja értelmében állami tisztviselők hivatalos eljárásából eredő kár megtérítése iránt az állam ellen indított perek elbírálása a kir. törvényszék hatáskörébe tartoznak.

Minthogy felperes ennek dacára a pert a kir. járásbírószágnál indította meg és a kir. járásbírószágtól megállapította, hogy annak 5. §-a szerint a postamester kinevezett közszolgálati alkalmazott és a 12. §. szerint a postamester hivatali esküt köteles tenni.

A perköltségekre vonatkozó intézkedés a Pp. 425. §-án alapszik.

Kártérítési kérdésekben a közigazgatási eljárás teljes lefolytatása előtt a peres eljárás nem indítható meg.

S.... J.... s....-i lakos 287 pengő 40 fillér kárának megtérítése iránt a pert a

m. kir. postakincstár ellen a budapesti kir. törvényszéknél folyamatba tette. A keresettel szemben a Pp. 180. §. 2. pontja alapján pergátló kifogás emeltetett. A kir. törvényszék a pergátló kifogásnak helyt adott, megállapította a Pp. 180. §. 2. pontjában megjelölt pergátló körülmény fennfőrtgását, mert a törvény szerint a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie, ezért a Pp. 182. §-a alapján a pert megszünteti és kötelezi alperest, hogy alperesnek 20 pengő perköltséget 15 nap alatt fizessen meg.

A kir. törvényszék ítéletét a többek közt a következőkkel indokolta:

Alperes pergátló kifogást emelt a Pp. 180. §-ának 2. pontja alapján, mert felperes nem tett eleget a postaüzleti szabályzat 137. §-ának 26. és 27. pontjában foglalt rendelkezéseknek.

A kir. törvényszék helytadott az alperesi pergátló kifogásnak. Nem vitás tény ugyanis, hogy felperes kérte a postaigazgatóságtól kártérítési igényének elbírálását az elutasító határozat ellen azonban nem élt fellebbezéssel a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez.

A Postaüzleti Szabályzat 137. §-a szabályozza a m. kir. posta kártérítési kötelezettségét. E §. 26. pontja szerint a kártérítési igények elbírálására a postaigazgatóságok vannak hivatva. A 27. pontja szerint pedig az érdekelt felek a postaigazgatóság határozata ellen annak kézhezvételét követő 15 napon belül a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez fellebbezhetnek. A miniszter határozata után az ügyet 30 napon belül bírói útra terelhetik. Kártérítési kérdésekben a közigazgatási eljárás lefolytatása, illetőleg a kereskedelemügyi miniszter II-od fokú határozatának kieszközlése előtt az 1911. évi I. tc. 180. §-ának 2. bekezdése és az 1912. évi LIV. tc. 8. §-ának 2. bekezdésének értelmében peres eljárásnak nincs helye. Perindításnak nincs helye akkor sem, ha az érdekelt fél az igazgatóság határozata ellen 15 napon a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez való fellebbezést elmulasztja.

Minthogy felperes a postaigazgatóság határozata ellen 15 napon belül a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez való fellebbezést elmulasztotta, ekként a polgári pert megelőző hatósági eljárást le nem folytatta: meg kellett állapítani a rendelkező részben megjelölt pergátló körülményt, amely esetben a Pp. 182. §-a szerint a pert meg kellett szüntetni.

Felperes mint pervesztes a Pp. 424. és 425. §-ai alapján köteles az alperes perköltségeit megfizetni.

Közli: Dr. Tajthy József.

Forgalom és munkaegységek.

I.

A m. kir. posta 1934 június—augusztus havi forgalma.

a) Posta									
Megnevezés	Év	Hó	Ajánlott küldemények	Értéklevelek és érték- dobozok	Betét, kézi és somnás csomagok	Posta- utalványok		Postatakarék és csekk be- és kifizetések	
						darab- száma ezrek- ben	összege ezer pengőben	darab- száma ezrek- ben	összege ezer pengőben
Feladás	1933 1934	VI- VIII.	1.918 1.798	115 102	1.973 2.058	2.198 2.374	190 451 210.987	4.001 4.509	397.045 411.752
1933. VI—VIII. havá- hoz képest	több + kevesebb —		— 120	— 13	85 —	176 —	20.536 —	508 —	14.707 —
1934. VI—VIII. hónapban	%		6·3	11·3	4·3	8·1	10·8	12·7	3·7
Kézbesítés	1933 1934	VI- VIII.	1.951 1.836	126 117	2.039 2.071	2 226 2.353	191.794 206.869	898 845	187.250 172.106
1933. VI—VIII. havá- hoz képest	több + kevesebb —		— 115	— 9	32 —	127 —	15.075 —	— 53	— 15.144
1934. VI—VIII. hónapban	%		5·9	7·1	1·6	5·7	7·9	5·9	8·1

Év	Hó	b) Táviró		c) Távbeszélő*)				d) Rádió	
		Fel- adott	Kéz- besi- tett	Köz- pon- tok	Állomások (főállomások, fővezetékek)	Kezde- ménye- zett	ÉRke- zett	Számolt helyi beszélgetések száma ezrekben	Szórakoztató rádióvevő beren- dezések száma
1933 1934	VI—VIII.	535 524	711 699	1.472 1.498	78.659 83.547	962 1.004	920 972	29.334 29.900	310.721 331.075
1933 VI—VIII havá- hoz képest	több + kevesebb —	— 11	— 12	26 —	4.888 —	42 —	52 —	566 —	20.354 —
1934 VI—VIII hónapban	%	2·1	1·7	1·8	6·2	4·4	5·7	1·9	6·5

*) A távbeszélőre vonatkozó adatok részletezése:

A budapesti egységes hálózatban ¹⁾							Vidéken	
Év	Hó	Köz- pon- tok	Allo- mások	Kez- demé- nye- zett	ÉRke- zett	Számolt helyi beszélgetések száma ezrekben	Központok	Állomások
1933 1934	VI—VIII.	18 21	49.104 52.404	313 311	288 297	26.157 26.981	1.454 1.477	29.555 31.143
1933 VI—VIII havá- hoz képest	több + kevesebb —	3 —	3.300 —	— 2	9 —	824 —	23 —	1.588 —
1934 VI—VIII hónapban	%	16·7	6·7	0·6	3·1	3·1	1·6	5·4

¹⁾ Békásmegyér, Budapest, Budafok, Csepel, Csillaghegy, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestújhely, Rákospalota, Újpest.

II.

A m. kir. posta személyzete által 1934. június—augusztus hónapokban feldolgozott munkaegységek.

A postaszemélyzet munkaeredményének megállapítása oly módon történik, hogy a posta a végrehajtó szolgálatban végzett különböző munkákat a reájuk fordított idő, a munka minősége és mennyisége, valamint az anyagi felelősség figyelembe vételével munkaegységekkel értékeli, méri. A küldemények forgalma (darabszáma) megszorozva a küldeménynemeként meg-

állapított értékegységgel, a szorzatok együttes összege adja a m. kir. posta forgalmának lebonyolításánál végzett munkát egységekben.

Az 1934. június—augusztus havi munkaegységek száma és megoszlása — összehasonlítva az előző év azonos időszakában feldolgozott munkaegységekkel — a következőképpen alakult:

Munkaegységek megoszlása	Év	Hó	Munkaegységek száma ezrekben					1933. VI—VIII. havához képest 1934. VI—VIII. hóban hány %-kal több vagy kevesebb*)				
			posta	táv-iró	távbeszélő	rádió	összesen	posta	táv-iró	távbeszélő	rádió	összesen
	1933		47.584	6.653	21.604	2.630	78.471					
	1934	VI—VIII	48.792	6.516	20.075	2.796	78.182	+ 2·5	- 2·1	- 7·1	+ 6·3	- 0·4
Budapesten	1933		19.314	2.709	13.091	930	36.044					
	1934	VI—VIII (3 hó)	18.966	2.654	10.909	973	33.504	- 1·8	- 2·0	- 16·7	+ 4·8	- 7·0
Vidéken	1933		28.270	3.944	8.513	1.700	42.427					
	1934	VI—VIII (3 hó)	29.829	3.862	9.166	1.821	44.678	- 5·5	+ 2·1	+ 7·7	+ 7·1	+ 5·3
Kincstári hivataloknál	1933		30.795	4.632	18.168	1.674	55.269					
	1934	VI—VIII (3 hó)	31.28	4.524	16.273	1.784	53.909	+ 1·7	- 2·3	- 10·4	+ 6·6	- 2·5
Postamesteri hivataloknál	1933		16.214	1.976	3.395	956	22.541					
	1934	VI—VIII (3 hó)	16.840	1.942	3.750	1.012	23.544	+ 3·9	- 1·7	+ 10·5	+ 5·9	- 4·4
Postaügynökségeknél	1933		575	45	41	—	661					
	1934	VI—VIII	627	50	52	—	729	+ 9·0	+ 11·1	+ 21·8	—	+ 10·3

A távbeszélő munkaegységeket illetően megemlítjük, hogy az önműködő távbeszélő hálózatokban kézierő helyett géperővel végzett kapcsolási munka a fenti táblázatban kifejezésre nem jut. Az 1934. június-augusztus hónapokban géperővel vég-

zett kapcsolási munka 13,957.273 kézierővel feldolgozott munkaegységnek felelt meg, vagyis az automatizálás következtében a postaszemélyzet munkája ennyivel lett kevesebb.

III.

A forgalom változása a munkaegységek alapján.

A munkaegységekből a forgalom emelkedésére vagy csökkenésére csak akkor lehet következtetni, ha a mindenkori forgalom lebonyolításánál végzett munkát azonos értékeléssel fejezzük ki munkaegységben. A posta, táviró és a rádió szolgálatban végzett munkák értékelése az alábbi táblázatban megjelölt időben nem változott, ezekben a szolgálati ágakban tehát a forgalom a feldolgozott munkaegységek arányában emelkedett vagy csökkent. Ellenben a távbeszélő szolgálatban végzett munka értékelése időközben módosult,

amennyiben Budapesten számlált helyi beszélgetésenként 1932. szeptember havában 0.48, míg a teendők racionalizálása következtében 1934. augusztus hónapban már csak 0.3 munkaegységet lehetett felszámítani.

Ha az összehasonlított időszakok távbeszélő forgalmát azonos (1934. augusztus havi) értékeléssel fejezzük ki munkaegységben, akkor a távbeszélő-forgalom és ezzel kapcsolatban a m. kir. posta összforgalma így alakul:

Év	Hó	Posta	Táv- író	Távbe- szélő	Rádió	Összes	Posta	Táv- író	Távbe- szélő	Rádió	Összes
		munkaegységek száma ezekben					Forgalom az előző év azonos időszakához viszonyítva hány %-kal emelkedett vagy csökkent				
1933 1934	VI—VIII.	47 584 48 795	6.653 6.516	19.087 20.075	2.630 2 796	75.954 78.182	+ 2.5	- 2.1	+ 5.2	+ 6.3	+ 3.9
1933 1934	I—VIII.	126.908 129.848	15.480 15.391	49.087 50.891	7.160 7.500	198.635 203.630	+ 2.5	- 0.6	+ 3.7	+ 4.7	+ 2.5
1932 IX—1933 VIII. 1933 IX—1934 VIII.		200.257 201.385	24.000 23.461	75.375 76.757	10.749 11.013	310.381 312.616	+ 0.6	- 2.2	+ 1.8	+ 2.5	+ 0.7

Amíg tehát 1934. június—augusztus hónapokban — az előző év azonos időszakához viszonyítva — a távbeszélőnél kézi-erővel végzett munka 7.1%-kal és az összes munkaegységek száma 0.4%-kal csökkent, addig a távbeszélőforgalom 5.2%-kal és ezzel kapcsolatban a posta összeforgalma 3.9%-kal emelkedett.

A tavalyi állapottal szemben ugyancsak emelkedést mutat a folyó naptári év első nyolc hónapjának forgalma is, amiből a gazdasági helyzet némi javulására lehet következtetni. Igazolja ezt a legutóbbi 12 hónap forgalma is, mely a megelőző 12 havi forgalommal szemben szintén emelkedő irányzatot mutat.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Anglia.

Európában az angol posta legkevésbé érezte a háború utáni gazdasági válság következményeit. Csomagforgalma a vasút és a magán szállító vállalatok versenye miatt átmenetileg ugyan csökkent, de egyébként a posta egyéb üzletágai, de különösen a telefon az állandó javulás útján halad. Ezt az eredményt a közvélemény és a gazdasági körök is a gazdasági válság mélypontján állását elfoglalt Postmaster General, Sir Kingsley Wood javára írják, akinek tetters intézkedéseivel rekord üzleti eredményt sikerült a posta gazdálkodásánál elérni. Az utolsó 17 hónap forgalmi adatai mind meghaladják az előző évi hasonló adatokat. Bizonyos vonatkozásban áll ez még a távíróra is, ahol végre elérték azt, hogy 1934. márciusában az addig állandó forgalomcsökkenés megállt és a bevételek itt is javuló irányzatot mutatnak. Ezt elsősorban a kitűnő eredménnyel dolgozó propagandának és a díjszabás mérséklésnek tudják be a szakörök. Az 1934. márciusában végetérő

költségvetési év az előző évinél (11.053.000) is nagyobb, kerekén 12,428.000 font sterling üzemi felesleget mutat, amely feleslegben a távbeszélő egymillió font sterlinggel szerepel. (P. N. 1934. 31.)

Angliában a közalkalmazottak jogviszonyait rendező új kormányrendelet kimondja, hogy a brit birodalom elvileg csak hajadon vagy özvegy nőket tűr meg közalkalmazásban. A női alkalmazott férjhezmenését már az esküvő előtt jelenteni köteles.

Kivételes esetben, különösen, ha a szolgálat érdekében kívánatosnak látszik bizonyos helyeken a férjzett női alkalmazott beosztása, az előljáró hatóság az általános szabály alól kivételt is tehet. (D. Pztg. 1934. 16.)

Dánia.

Koppenhágának csomagkézbesítő szolgálata sok tekintetben egyezik a magyar székváros hasonló szolgálatával.

Dániában is az a helyzet, mint nálunk: a csomagszállítás nem esik a posta kizárólagos joga alá. Ezért a vasút, de főleg a ma-

gánvállalatok a jövedelmező városi forgalmat olcsó díjszabással lassanként elhódítják a postától.

A dán posta versenyképességét igen előrelátó és a viszonyokhoz óvatosan alkalmazkodó díjszabáspolitikával igyekszik emelni. A kis ország 5 díjövre van osztva. Az ugyanazon vagy szomszédos díjöv hivatalai között váltott 5 kg-os postacsomag egységes díja 40 oere (= 32 fillér). Egyébként 5 kg-on felül a csomagok díja valamennyi díjövben egyforma és pedig 7 kg-ig 100 oere (80 fillér), ezenfelül minden további kg 20 oere (16 fillér). A dán posta olcsó díjszabásával főként a kisebb súlyú csomagok forgalmát igyekszik magának biztosítani.

A vasúton szállított csomagokat útközben vagy a posta vagy pedig a vasút alkalmazottjai irányítják és kezelik. A dán posta és a vasút között ugyanis újabb megegyezés jött létre, hogy — ha a forgalom külön postai alkalmazott beosztását nem teszi szükségessé, a levélpostát és a csomagokat menetközben vasúti alkalmazott is feldolgozza. Ez a megegyezés tette lehetővé csaknem valamennyi vasúti menetnek postaszállításra való felhasználását s ezzel a küldemények célhozjutását lényegesen gyorsíthatják, ami azután közvetve a csomagforgalom emelkedését is maga után vonja.

A csomagforgalom emelését célozza az a szerződés is, melyet a dán posta a nyilvános távbeszélőállomásokot bérlő társasággal kötött. Koppenhágában a postahivatalok zárórája után, tehát esti 7 órától éjjel után 1 óra 45 percig ennek a társaságnak üzlethelyeiben veszik fel a postacsomagokat, melyeket még az éjjeli, illetőleg a hajnali vonatok elvisznek a fővárosból. Ezt a célt szolgálják a propagandafüzetek ezrei is, melyeket a dán posta az érdekeltségi körök tagjai között oszt szét. E füzetek a csomagok postai szállításának minden előnyét ügyesen részletezik.

Koppenhágában a csomag házhoz kézbesítését a főpályaudvaron elhelyezett egyetlen kézbesítőhivatal végzi naponként háromszori indítással. A naponként házhoz kézbesített csomagok átlagos darabszáma 5000 (Budapesten 4500).

Koppenhága területe csomagkézbesítés szempontjából három körzetre van osztva. Az első körzet a város közepe, mely az üzleti negyedek jelenti és 9 kézbesítőjárásból áll. Itt gépkocsival, minden gépkocsin 2 kézbesítő látja el a szolgálatot. A dán csomagkézbesítők mindegyike egyúttal vizsgázott gépkocsivezető is. A második körzet jobbára a bérpalotákból áll. Itt 14 kézbesítőjárást van, ugyanennyi gépkocsival. A gépkocsin az első kézbesítőmenetnél csak

egy kézbesítő ül; e mellé azonban kísézőként egy kíséző szolgál van rendelve, aki oldalkocsis kerékpárral kíséri a gépkocsit és a kézbesítésnél kíséző. Ez a kíséző azonban egyszerre legfeljebb 4—5 csomagot vesz át a gépkocsiról s csak ha azokat már kézbesítette, kap további csomagokat. A kíséző szolgálatának ellátásáért is a kézbesítő felel, kinek rendelkezéseit a kíséző köteles teljesíteni. A harmadik körzet a külterület, hol a bérházakon kívül nagyjából kertés magánházak vannak. Itt 7 kézbesítőjárat látja el a szolgálatot.

Valamennyi csomagot az első indítással igyekeznek kiküldeni. A második indításnál (13 óra 20 p.-kor) az egész város területére csak 15 gépkocsi indul ki, melyek mindegyike 2—2 szomszédos körzetben kézbesít. A harmadik indításkor 16 óra 30 p.-kor, csak a Koppenhágával azonos díjövől érkező, valamint helyi feladású csomagokat viszik ki.

A beérkező csomagokat folyton mozgó szalag viszi a postakocsiból a kézbesítőhivatal szétosztó asztalához, amely körül tíz nagyobb s ezek körül ismét húsz kisebb kézikocsi áll. Egy nagyobb és két kisebb kézi kocsi egységes csoportot alkot. A 10 nagyobb kocsi a 3—3 kézbesítő kerület anyagának gyűjtésére, a 20 kisebb kocsit pedig az anyag részletes szétosztására használják.

A szétosztó asztalnál 4 altiszt dolgozik, akik 10 felé, tehát a nagyobb kocsikba osztják szét az érkező csomagokat. A tíz nagyobb kocsi anyagának kézbesítő körzetként való feldolgozását további 3 altiszt végzi. E berendezéssel elérték azt, hogy a beérkező csomagok csomagkézbesítő járásonkénti szétosztását annyira meggyorsították, hogy a szétosztással és a postakocsiból való kirakással csaknem egy időben készülnek el.

A szétosztás befejeztével a kézikocsikat a kézbesítő tolja gépkocsijához és arról közvetlenül rakja be, a kézbesítés sorrendjében gépkocsijába. A berakásnál csak az értéknylvánítással ellátott csomagokat egyeztetik a szállítólevéllel. A sommáscsomagoknak a szállítólevéllel a kiindulás előtt nálunk kötelező egyeztetése Koppenhágában elmarad. A dán kézbesítő a sommás csomagot, sőt még a vámterhelte külföldi csomagot is, csak közvetlenül a kézbesítés előtt egyezteti az útközben előkeresett szállítólevéllel.

Maga a kezelés és leszámlálás eltér a magyar posta előírásaitól. Nevezetesen: Koppenhágában a kézbesítő kiindulása előtt számológéppel két példányban előállított megterhelő ívet kap kézhez. Ebbe a kiosztó tisztviselő a legszükségesebb ada-

taival (feladási hely, ragszám, érték, utánvétele vagy vámösszeg) csak az érték és utánvételes, valamint a vámmal terhelt csomagok adatait vezeti be egyenként. A kézbesítő a megterhelő ívnek a hivatalban visszamaradó példányán ismeri el az oda bejegyzett küldemények átvételét. A szállítóleveleket az érkezési bélyegző lenyomattal való ellátás után tisztviselő osztja ki s a kézbesítő kiindulása előtt körútja szerint rendezi. A csomagok házhoz kézbesítéséért a dán posta külön díjat nem szed, — a belföldi sommáscsomagok szállítólevelét a címzettel nem iratja alá, hanem arra a kézbesítő jegyzi fel a kézbesítés napját és azt, hogy kinek adta át a csomagot. A szállítólevél szelvényét a címzett kapja, a törzslapot azonban a kézbesítés sorrendjében a kézbesítő naponként összekötve megőrzésre a leszámoló tisztviselőnek adja át.

A címzettek kényelmére a belföldi sommás csomagot a címzett távollétében a házmesternek, megbízható szomszédnak is átadja a dán posta. Ez esetben a kézbesítő a szállítólevél törzslapjára és szelvényére is feljegyzi, hogy ki vette át a csomagot és a szelvényt a címzett levélszekrényébe dobja vagy az ajtó, esetleg ablaknyíláson át juttatja a címzett lakásába, aki ily módon megtudja, hogy hol keresse a csomagját. Ha a kézbesítés ily módon sem sikerül, a távollevő címzett csomagját — értesítő visszahagyása után — a lakásához legközelebb eső postahivatalban hagyja a kézbesítő, ahol azután a címzett könnyen hozzájut. Ez a postahivatal az egyenként bevezetett csomagok raktárőrzésre való átvételét a leszámoló íven ismeri el. Viszont azokat a sommás belföldi csomagokat, melyeket a távollevő címzett rendelkezésére valamely útközi postahivatalnak adott át, a kézbesítő vezeti be adataival a leszámolóív nála levő példányába. Arra nézve, hogy bizonyos utcák nem kézbesíthető csomagjait melyik útközi hivatalnak kell megőrzésre átadni, a gépkocsi belsejében kifüggesztett kimutatás ad útbaigazítást a kézbesítőnek.

Ha a csomag címzettje elutazott vagy ismeretlen, akkor a dán posta kézbesítője nálunk ismeretlen eljárást követ. Nevezetesen az ilyen csomagról kitölt egy úrlapot, az ú. n. sürgős kézbesíthetlenségi jelentést, melyből állandó készletet köteles magának tartani s azt még útközben a csomag eredeti címére illetékes levélkézbesítő hivatalhoz címezve haladéktalanul bedobja a legközelebbi levélszekrénybe. A levélkézbesítő hivatal a nyomtatványt beérkezése után nyomban az illetékes levélhordóhoz irányítja. Ez azután az előnyomott szövegnek megfelelően köteles haladéktalanul kitölteni és jelenteni, hogy a

csomag keresett címzettje a megadott címen lakik-e? Ha nem, hogy hol lakik; elköltözött-e és hová, elutazott-e és hová, végül, hogy tényleg ismeretlen-e? Az elintézett kérdőívet nyomban vissza kell irányítani a csomagkézbesítő hivatalhoz. A kézbesítő bélyegzőlenyomattal jelzi a csomagon és szállítólevelén, ha sürgős ismeretlenségi jelentést tett, s feljegyzi az okot is és az időt is. A csomagot és szállítólevelet visszatértekor átadja a kézbesítő hivatal arra a célra kijelölt osztályának, hol a hivatalok válaszában beérkezett el-ellenőrzik. A tapasztalatok azt igazolják, hogy a levélkézbesítő hivatalok válasza legtöbb esetben már a kézbesítő hivatalhoz érkeztek ott várja a csomagot. Ez az eljárás Koppenhágában nagyon jól bevált.

Ha a hiányos című vagy ismeretlennek jelzett csomag helyes címét a kézbesítőhivatal a rendelkezésre álló címtárakból s egyéb előjegyzésekből semmiképen sem tudja megállapítani, akkor a csomag belföldi feladójától és pedig nem írásban, hanem lehetőleg távbeszélő útján kérdezi meg a helyes címadatokat.

A karácsonyi nagy csomagforgalom idején a kézbesítő Koppenhágában a belföldi sommáscsomagok szállítóleveleit kézhez sem kapja, tehát azoknak a beérkezett csomagokkal való egyeztetését a dán posta még csak meg sem kísérli, hanem azokat a kézbesítőhivatal naponként és kézbesítőnként kötegelve megőrzi. A hozzájuk tartozó sommáscsomagokat felszólalás hiányában kézbesítettnek veszik. Ez az eljárás is jól bevált és nagyban hozzájárult a karácsonyi csomagforgalom gyorsabb lebonyolításához. (U. P. 1934. 7.)

Franciaország.

A francia postaminiszter a kormány takarékosági munkatervezetének végrehajtása keretében 10.300 önálló postamesteri hivatalnak összevonását, megszüntetését, illetőleg alacsonyabb postai szervvé átalakítását tervezi. Ettől az intézkedéstől 158 millió frank megtakarítást várnak.

(D. Pzgtg. 1934. 15.)

A francia kormány takarékosági intézkedései során többek között az állami alkalmazottak 10%-ának elbocsátását is elhatározta. Kimondotta, hogy a közigazgatásnál a 60-ik, kezelési szolgálatban pedig már az 55-ik életévüket betöltött alkalmazottakat kényszer útján is lehet nyugdíjazni. Van a francia közalkalmazottaknak egy csoportja, az ú. n. „megkésettek” csoportja, melynek tagjai rendszerint előrehaladott életkorban, legtöbbször politikai szolgálatok jutalmazására az uralmon lévő pártok befolyására kerültek állami szolgálatba. Ezek legtöbbje a teljes nyug-

díjhoz szükséges 25, illetőleg 30. szolgálati év betöltése előtt éri el az újonnan megállapított korhatárt és így reájuk különösen súlyos a kényszernyugdíjazásra megállapított aránylag alacsony korhatár. E sérelmek enyhítésére újabb kormányrendelet nyugdíjpótlékot rendszeresít ama „megkésett” alkalmazású közhivatalnokok részére, akiknek legalább 12 megszakítás nélküli szolgálati évük van, ha (irodaszolgálatban) 58., illetőleg (kezelési szolgálatban) 53. életévüket már betöltötték. Ez a pótlék ha a nyugdíjazás az illető saját kérelmére történik, az utóljára élvezett járandóság egy tizede, hivatalból történő nyugdíjazás esetében pedig a korhatárig járó nyugdíjkülönbözet háromnegyedét teszi ki. Ezt az alkalmat használja fel egyébként a francia posta is, hogy kevésbé jó eredménnyel működő alkalmazottaktól megszabaduljon. A szolgálatban hasznavehetetlennek bizonyult alkalmazott elbocsátása felett 3 tagú bizottság dönt, melynek két tagját a személyzetből nevezik ki. Az e címen nyugdíjazott alkalmazott nyugdíjpótlékot nem kaphat. (D. Pztg. 1934. 16.)

Lengyelország.

A lengyel postaminisztérium megállapította, hogy a posta kizárólagos levélszállítási jogát utóbbi időben több oldalról s eredményesen kijátszották. A megindult eljárás folyamán Varsóban nagyobb számban találtak olyan magánkézben levő ügynökségeket, melyek különböző szállítási vállalatok keretébe illesztve Varsón kívüli helyekre címzett postaküldemények szállítására és kézbesítésére is fogadtak el megbízásokat. A cégtulajdonosokat a jövedéki eljárás eredményeként érzékeny pénzbírsággal és szabadságvesztéssel büntették. (D. Pztg. 1934. 16.)

Legutóbbi rendelkezésnek megfelelően a lengyel posta a háztulajdonos megbízásából elvállalja a házbér behajtását is. A postának ez a legújabb üzletága a házgondnokok élénk tiltakozását váltotta ki, akik a posta e tevékenységében kenyérfosztást látnak. (D. Pztg. 1934. 16.)

Németalföld.

A holland posta 1915. óta, a német postához hasonlóan, a többi állami vagyontól elválasztott, önálló gazdasági egységgé alakult, amely azonban minden gazdasági önállósága ellenére a legfőbb állami számvevőszék ellenőrzése alatt áll. A holland posta üzletágai között a postán, távirón és távbeszélőn kívül szerepel még a postatakarék és girószolgálat is. A rádiót azonban magántársulat igazgatja. Ellenben a posta látja el Hollandiában a pénzügyi tárca megbízásából a társadalmi biztosítás és az adópénztárak szolgálatát is.

A holland posta élén a vezérigazgató áll, akit a királynő nevez ki és bocsát el. A vezérigazgató önállóan bocsátja ki a posta tevékenységét szabályozó rendelkezéseket, hacsak külön törvények avagy miniszteri rendeletek másképpen nem intézkednek. A vezérigazgató s így a holland posta egyébként újabban, 1933. decembere óta a belügyminisztériumnak van alárendelve (addig a kereskedelemügyi miniszter alá tartozott). A belügyminiszter mellett 1927. óta tíz-tizenöt tagú tanácsadó testület áll, melynek tagjai e megbízatásukért fizetést nem kapnak. A postaközigazgatás élén álló vezérigazgatóhelyettesnek titkári címe van, aki alá viszont két főfelügyelő, mint közvetlen legmagasabb rangú tisztviselő van rendelve. A műszaki szolgálat élén — közvetlenül a vezérigazgatónak alárendelve — a műszaki igazgató áll. A közigazgatási és műszaki szolgálat közötti határokat a belügyminiszter állapítja meg, de a műszaki szolgálatot érdeklő kérdésekben is a vezérigazgató intézkedik. A vezérigazgatóság tíz osztályból áll: elnöki, távirókezelési, távbeszélőkezelési, postakezelési, szikratávíró, személyzeti, számviteli, anyagbeszerzési, gazdasági és munkaügyi osztály. Ezenkívül a műszaki igazgatás négy önálló osztályra tagozódik.

A postaszolgálatot fontosságuk szerint osztályozott kezelési hivatalok, fiókhivatalok és ügynökségek látják el. A távbeszélőszolgálat és részben a távirószolgálat ellátásáról 22 távbeszélő felügyelőség, a kerületi anyagraktárak gondoskodnak. Ezen kívül van még 3 mozgópostahivatal, magasepítési hivatal, postacsekkihivatal, 5 műszaki felügyelőség stb. Az értékcikkraktár a vezérigazgatóság alá rendelt központi hivatal. A holland posta kereken 20.000 alkalmazottat foglalkoztat.

Hollandia területe postai szempontból 9 kerületre van felosztva. A legnagyobb kincstári hivatalok, mint pl. Hága, Amsterdam, Rotterdam és Utrecht azonban közvetlenül vannak a vezérigazgatóság alá rendelve. Ezek a kerületek kifelé, mint hatóságok harmadikkal szemben nem jelentkezhetnek. Ez a kerületi beosztás tehát belső ügye a postának, mert a közönséggel csak a hivatalok és a vezérigazgatóság érintkeznek. Ezek a kerületi felügyelők látják el a kezelési hivatalok helyszíni ellenőrzését is, azok pénztár és kezelési szolgálatát, saját felelősségükre, de a fennálló szabályok keretén belül irányítják; tapasztalataikról a vezérigazgatósághoz írásban jelentenek és a vezérigazgatóságnál rendezett megbeszéléseken megjelenni kötelesek. (V. B. W. 1934. 8.)

Németország.

A világháború huszadik évfordulója alkalmából a Deutsche Postzeitung, a német

posta személyzetének egyeségesített szaklapja, egyik utóbbi számát egész terjedelmében a német tábori posta a világháborúban betöltött szerepének méltatására fordította.

Ohnesorge, a német posta államtitkárának a 15.000 német tábori postás szerepét méltató bevezetése után külön-külön cikkek ismertetik a német tábori posta szervezetét, forgalmi adatait, a különböző harcshintéren, még az afrikai gyarmatokon is, kifejtett munkásságát és azokat a nehézségeket, melyekkel közérdekű feladatának megoldásánál a tábori postának meg kellett küzdeni. (D. Pztg. 1934. 15.) (k. j.)

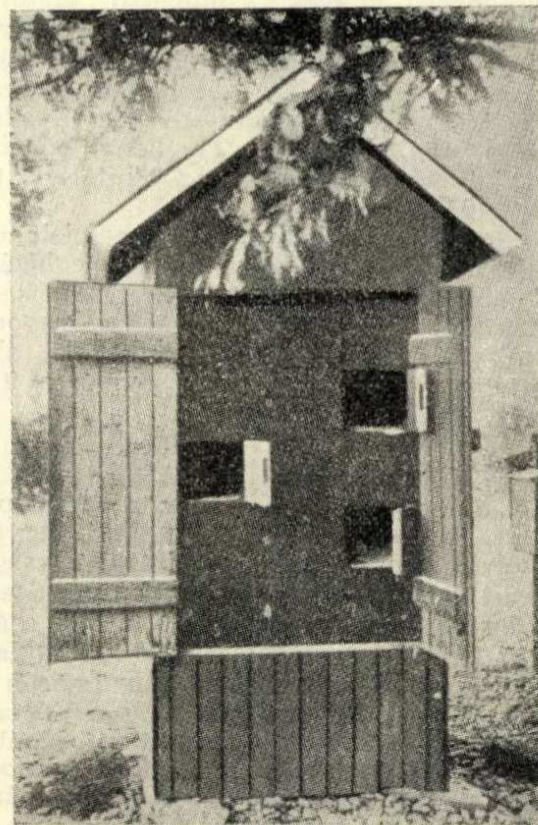
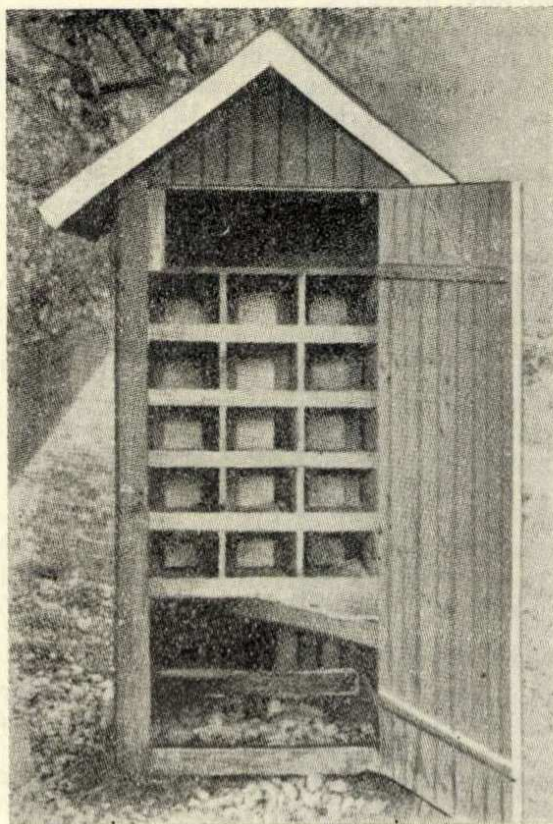
Közlöttük már, hogy a német posta át-szervezésével kapcsolatban a soktagú igazgató-tanács helyét a hat tagú tanácsadó testület foglalja el. Ennek a testületnek tagjait 3 év tartamára a kormány most nevezte ki. Tagjai lettek az őstermelők képviselőiben a termelők országos szövetségének berlini elnöke, a kölni kereskedelmi és iparkamara elnöke, — mint a kereskedői érdekeltség képviselője; a gyáriparosok országos szövetségének elnöke, mint a gyáripar képviselője; — a középosztály, sajtó és kisipari érdekeltség képviselőjeként kinevezést kapott a német közgazdasági forgalmi tanács alelnöke; Kelet-Poroszország képviselőjeként ennek az országrésznek elnöke és végül egy müncheni városi tanácsos, mint Bajorország képviselője. (P. N. 1934. 30.) (k. j.)

A német birodalmi posta újból rendelkezett, hogy valamennyi férjezett női alkalmazottat, ha ez még nem történt volna meg, rövid határidőn belül meg kell kérdezni, vajjon nem hajlandó-e önként végkielégítését kérni. Jövőben a házasságkötés előtt, de legkésőbb közvetlenül az esküvő után a férjezett női alkalmazottnak ezt a nyilatkozatot meg kell tennie. Ha önként nem nyilatkozik, hivatalból kell felhívni, hogy anyagi körülményeit, nevezetesen külön a férj és külön a feleség javadalmazását s egyéb bevételi forrásait a valóságnak megfelelően jelentse be. Az eljárás folyamán a kerületi pénzügyigazgatóság azt vizsgálja, vajjon a férj van-e olyan helyzetben, hogy feleségéről állandó jelleggel gondoskodhatik, továbbá vajjon a férj állandó, nyugdíjképes alkalmazásban van-e, vagy sem.

A végkielégítést a kerületi pénzügyigazgatóság a női alkalmazott akarata ellen is elrendelheti. Ez esetben azonban — ha a férj később állását vesztené vagy egyébként a feleség eltartásáról többé nem tudna kielégítően gondoskodni, a feleség kérheti előbbi állásába való visszahelyezését. A végkielégítést egy összegben kell kifizetni s az mindenféle adó és illetéktől mentes. (P. N. 1934. 32.)

Svédország.

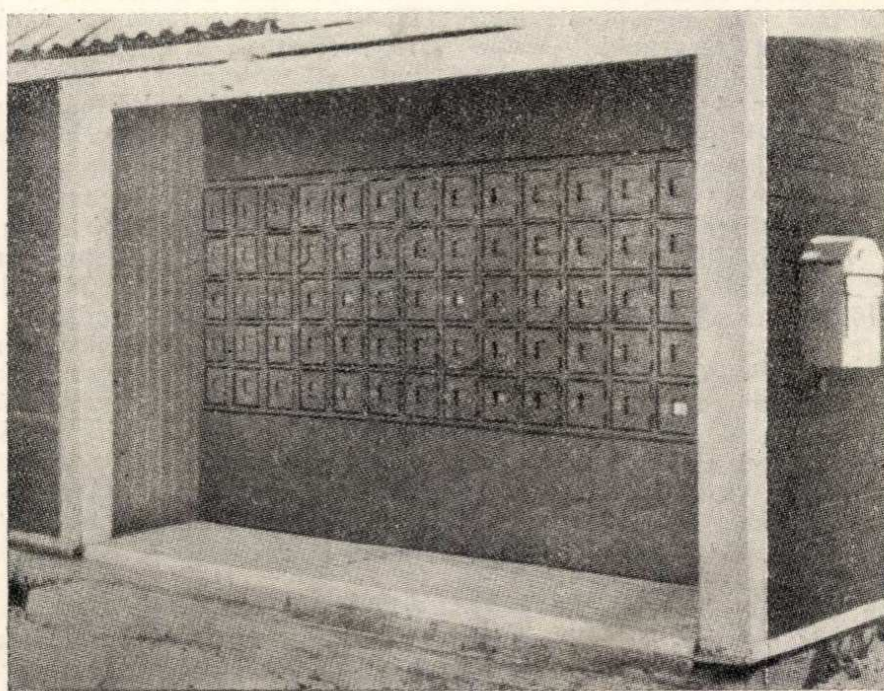
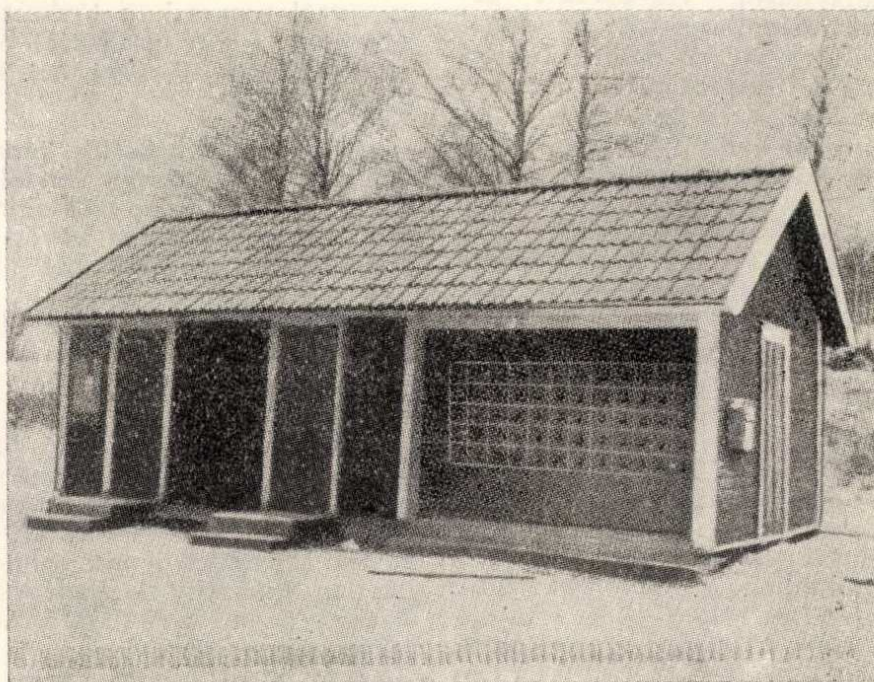
Svédország középzónájában sok a bányatelep és a fűrészgyár, a fát feldolgozó ipartelep. Ezért a posta igénybevétele is

Fiókbérlők szekrénye tanyai gyűjtőhelyeken.

élénk, noha ezek az ipartelepek egymástól jelentékeny távolságra esnek. A falu postai szükségletét kielégítendő, a svéd posta ezeken az ipartelepeken fedett, de egyébként a közönség által könnyen megközelíthető postai várócsarnokokot épít, amelyekben közös levélgyűjtő szekrényeket és a jelentkező bérlők részére a szükségletnek megfelelő számban záros fióko-

kat helyez el, ahol a faluzó levélhordó a fiókbérlők levelezését elhelyezi. A faluzó levélhordó egyúttal a levélsekreényekbe dobott, feladásra szánt levélpostai küldeményeket is begyűjti és beszállítja a legközelebbi postahivatalba. A falu szükségleteivel számoló ezeknek a fiókbérlő szekrényeknek néhányát képen is bemutatjuk. (Verkehrsnachrichten, 1934. 31.) (k. j.)

Várócsarnokkal és levélgyűjtőszekrényvel egyesített fiókbérlő szekrényminták.

TÁVBESZÉLŐ.

Angolország.

Az angol távbeszélő rekordéve. Az angol posta költségvetésének tárgyalásakor az angol postaminiszter igen kedvezően nyilatkozott az angol távbeszélő 1933-as üzleti évről, amely szerinte rekord esztendő volt. A forgalom ebben az évben megkétszereződött, a kontinenssel való távbeszélő forgalomban pedig $1\frac{1}{4}$ millió beszélgetéssel többet váltottak mint 1932-ben. Forgalomjavításra, vezetékekre, készülékekre, táviróberendezésekre az angol posta 8.4 milliót, vagyis 2 millió fonttal többet költött, mint a megelőző évben. A távolbalátás tanulmányozására Lord Seldon vezetése mellett külön bizottságot küldöttek ki, hogy véleményt alkosson arról, miként kellene az általános távolbalátó szolgálatot rendszeresíteni.

A gyorsított helyközi távbeszélő forgalom az angol belföldi viszonylatokban már mindenütt rendszeresítve van, a külföldi forgalomban pedig már szintén terjed ez a forgalmi rendszer. A távbeszélő állomások 37%-a már automatikus rendszerű központhoz van kapcsolva.

Abból a célból, hogy az új előfizetők jelentkezését megkönnyítsék, az angol posta a f. é. októberétől kezdve számottevő díjmérséklést és más kedvezményt tervez, így Londonban a főállomás előfizetési díját az eddigi 1 font 12 s. 6 d helyett 1 font 6 s.-re, Glasgow, Birmingham, Liverpool, Manchester városokban 1 font 10 s.-ről 1 font 3 s.-re, a vidéken pedig 1 font 7 s., 6 d.-ről 1 fontra szállítják le. (1 font = 17 P, 1 s. = 85 fillér). Társas állomások és üzleti állomások számára ugyancsak megfelelő kedvezményeket terveznek. A keveset beszélő üzleti állomások előfizetői, akik egy negyedévben 144 beszélgetésnél többre nem számítanak, mérsékelt díjszabást fizetnek; ezeknél ugyan havonta az első 48 beszélgetés díja 50%-al megdrágul, kis forgalom mellett azonban mégis észrevehetően olcsóbbodik a díj, amely sohasem lehet magasabb, mint a közönséges távbeszélő állomások rendes előfizetési díja.

A negyedéves díjfizetés mellett azonkívül a havi díjfizetési rendszert is megengedik, ha az előfizető azt kívánja, ily esetben azonban az évi előfizetési díj kb. 4 sillinggel emelkedik, viszont a több részletben való fizetés lehetősége meo könnyebbséget jelent. A már meglevő állomások után befizetett letétösszegeket az angol posta a feleknek visszafizeti, ha a letét az 1 fontot meghaladja. Új állomások berendezésével kapcsolatban letétet nem kérnek többé, ám minden állomásért 15

silling belépési (berendezési) díjat kell fizetni, amelyet a posta nem fizet vissza soha, olyan ingatlanoknál pedig, ahol már van távbeszélő állomás 5 silling belépési díjat szednek. Az eddigi 25 silling áthelyezési díjat a belépési díj összegére szállítják le, a kézi beszélővel ellátott távbeszélő állomás készülékdíját pedig 1 fontról 10 sillingre. Rendszeresítik továbbá a hívott által fizetendő beszélgetéseket. A díjleszállításból eredő jövedelemcsökkenést évi 1.5 millió fontra becsülik Angliában, ám ettől nemcsak a távbeszélő fejlődését, hanem az egész gazdasági élet fellendülését várják. (E. F. 1934. évi 36. szám).

Kuba.

A kubai távbeszélő társaságot a kormány karhatalommal birtokba vette. A birtokbavétel közjegyzői okirattal az Egyesült Államok havanai követségének titkára és a kubai hadsereg két tagjának tanuskodása mellett történt.

A birtokbavétel ellen M. H. Hart, a társaság adminisztrátora tiltakozott, amelyet az alkotmányos jog megsértésének nyilvánított.

A karhatalommal való birtokbavétel a társaság és a kubai kormány közti hosszú küzdelemnek a végét jelenti. Február havában ugyanis a társaság 256 alkalmazottja sztrájkba lépett, amiért a társaság őket a kormány közbelépése ellenére elbocsátotta a szolgálatból és sem a kormány sürgetésére, sem a visszavételt elrendelő bírói ítéletre nem volt hajlandó őket a szolgálatba újból visszavenni.

Igy aztán a harc elmérgesedett, a kubai csapatok körülférték a társaság ingatlanait, amire a társaság alkalmazottait felfegyverezte s a kormány rendelkezéseinek való ellenszegülésre utasította. Mendieta és Batista kubai kormányférfiak tudomására hozták a társaság képviselőinek, hogy ha továbbra is vonakodnak a bírói ítélet határozatainak eleget tenni, a kormány a társaság helyiségeit birtokba fogja venni. Így a társaságnak nem maradt más választása, minthogy a 28 millió dollár értékű berendezéseit átadta a kormánynak.

Az átadás részleteire nézve még nincsenek hírek, de valószínűnek látszik, hogy a társaság megtartja vállalatának tulajdonjogát, a kormány viszont kötelezettséget vállal a belföldi és a nemzetközi távbeszélő szolgálat ellátására s a társaságnak az esetleg okozott károkért térítést fog fizetni. (J. T. 1934. 8.)

Lengyelország.

Lengyel-svéd távbeszélő kábel. A Lengyel távbeszélő igazgatás jövő évi költségvetésében egy Lengyelországot és Svéd-

országot a tengeren át egymással összekötő távbeszélő kábel építéséhez a szükséges összeget már felvette. Így a lengyel-svéd tengeri távbeszélő kábel rövidesen valóságá válik.

Németország.

Erősítővel és hangosanbeszélővel felszerelt távbeszélő állomások Németországban. Oly távbeszélő előfizetők, akik az érthetőség emelése végett a beszélgetést erősítővel kívánják folytatni, vagy a beszélgetésnek több egyén által történő végighallgatása céljából hangosanbeszélőt kívánnak alkalmazni, a szükséges pótkberendezést a német birodalmi posta által előírt kivitelben távbeszélő készülékükhöz felszereltethetik. Hangosanbeszélőként újabbban egy Siemens és Halske cég által készített készüléket engedélyeztek, amely asztali mikrofonból és hangosanbeszélőből áll. A készüléket csak oly helyiségekben lehet felszereltetni, amelyek nem zajosak és nincs bennük erős visszhang. A félnék a pótkészülék beszerzésével járó költségeket viselni kell, úgyszintén gondoskodnia kell a pótkészülék karbantartásáról is.

(E. F. 1934. 36.)

Törökország.

A török állam visszavásárolja a távbeszélőt. A török közmunkaügyi minisztérium tárgyalásokat kezdett Istanbul távbeszélő társaságának képviselőivel az istanbuli távbeszélőnek az állam részére való visszavásárlása tárgyában. A tárgyalások a török kormány döntése alapján indultak meg, amely az angol tőkeérdekeltség kezén levő társasági telefon visszavásárlását határozta el. A társaság az istanbuli távbeszélő szolgálat automatizálására a közelmúltban nagy befektetéseket eszközölt.

(J. T. 1934. 8.)

VEGYES.

A világgazdasági válság hatása a távbeszélőre. 1932-ben a világ távbeszélő állomásainak száma 35,057.669-ről 32,941.570-re csökkent, vagyis a leszerelt állomások száma 2,116.099, ami 6%-os csökkenésnek felel meg. Ez a csökkenési szám, amely egy év alatt következett be, nagyobb mint amilyen emelkedést a távbeszélő valaha is egy év alatt akár a legvirulóbb gazdasági viszonyok mellett is fel tudott mutatni. A csökkenésnek ez a hatalmas mérvé egyúttal a válság nagyságának biztos fokmérője. Eddig a távbeszélő történetében a legnagyobb évi emelkedést az 1929-es év tudta felmutatni, amikor az állomásszaporulat 1,800.000 volt. Ezzel szemben a legközelebb eső 1930-as esztendő már csak 800.000 állomásszaporulatot hozott. A visszafejlődés 1931-ben kezdődött, amikor az évi állomáscsökkenés 279.000 vagyis 0.8% volt, ezt

követe az 1932-es esztendő a maga 6.04%-os csökkenésével. Amint az a rendelkezésre álló statisztikai adatokból megállapítható, a csökkenő irányzat még az 1933-as esztendő közepéig tartotta magát, az év második felében azonban ismét az emelkedő irányzat kerekedett felül s 1933. végén a világ távbeszélő állomásainak száma már ismét meghaladta a 33,000.000-t.

Az 1933. január hó 1-i állapot szerint a világ távbeszélő állomásaiból 57 százalék az Egyesült Államokra és Kanadára esik, Európa 33.5%-át adja a távbeszélő állomásoknak, a világ többi országai pedig együtt 9.5%-át. Az északamerikai kontinensnek az államaskontingensben való hatalmas érdekeltsége következtében a világ távbeszélő állomásainak 63.8%-a társasági, 36.2%-a pedig állami üzemben van. Az irányzat e tekintetben az állami üzemsziszter javára mutat haladást, mert amíg 1931-ben az állami üzemek még csak 33.7%-al voltak érdekelve, addig 1933-ban ez az érdekeltség már 36.2%-ra volt.

A világ egyes országainak állomássűrűsége az 1933. évi január hó 1-i állapot szerint a következő: Egyesült Államok 13.94 (100 lakosra jut 13.94 állomás), Kanada 11.98, Újzéländ 10.12, Dánia 9.82, Svédország 9.33, Svájc 8.43, Ausztrália 7.40, Norvégia 6.96, Nagybritannia 4.62, Németország 4.51, Németalföld 4.07, Belgium 3.77, Finnország 3.63, Ausztria 3.55, Franciaország 3.07, Argentína 2.74, Japán 1.44, Magyarország 1.26, Spanyolország 1.21, Kuba 1.13, Csehszlovákia 1.12, Olaszország 1.10, Csile 1.02, Mexiko 0.62, Lengyelország 0.57, Brazília 0.39, Szovjetoroszország 0.34, az egész világ együtt 1.61.

Ha a bekövetkezett állomáscsökkenést országok szerint nézzük, akkor az a legmagasabb számot az Egyesült Államokban érte el, ahol az 2,265.781-re rugott 1932-ben. Ezután Németország következik 153.254 elvesztett állomással, Kanada 102.955 állomással, Kuba 11.011 állomással, Lengyelország 10.181 állomással, Dánia 7.935 állomással, Magyarország 5.312 állomással, Belgium 3.161 állomáscsökkenéssel. Százalékokban kifejezve az 1932. évi csökkenés Kubánál 19.8% (1931-ben 18.8%), az Egyesült Államoknál 11.5% (1931-ben 2.5%), Kanadánál 7.5% (1931-ben 2.8%), Németországnál 4.9% (1931-ben 4.2%), Magyarországnál 4.6% (1931-ben 1.1%), Belgiumnál 1.0% (1931-ben + 7.0%). (E. F. 1934. évi 36. szám). (Dr. H. F.)

RADIÓ.

Csehszlovákia rádióműsorszóró tervéi. A cseh postaigazgatás a Felvidék rádióműsorszóró szolgálatának megjavítása érdekében a következő négy időszakra elosztott

tervet kívánja megvalósítani, nevezetesen: 1. a kassai adóállomás energiáját időlegesen 10 Kw-ról 12 KW-ra emeli; 2. a Felvidék közepében adóállomást épít (már folyamatban van), amely a 765 méteres hullámon fog valószínűleg dolgozni; 3. a pozsonyi adóállomás energiáját 100 KW-ra emeli s a jelenlegi adóállomást a várostól 80 kilométerrel északabbra helyeztetni át; Kassától 50 kilométernyire északra új 60 KW energiájú adóállomást épített. (J. T. 1934. 8.)

Egyesült-Államok.

Ajándékozás rádió útján. A Radiomarine Corporation of America parti állomásainak közvetítésével új szolgálatot rendszeresített a tengeri gőzösök és a szárazföld között. E szolgálat a tengeri gőzösök utasai számára lehetővé teszi, hogy rádió útján megjelölt személyeknek, akik a szárazföldön tartózkodnak, ajándékot adathassanak át. A fordított irányú forgalomban az ajándékozás szintén lehetővé van téve, vagyis a szárazföldön tartózkodók viszont a hajók utasait ajándékozhatják meg ugyancsak rádió útján. Az ajándékok kiválasztására ajándék-jegyzékek állanak a felek rendelkezésére, amelyeken az árak is fel vannak tüntetve. Az új szolgálat igénybevételéért 1 dollár 60 centet kell fizetni, amelyhez még a kiválasztott ajándéktárgy árát is hozzá adják. Az ajándékkal egyidejűleg, ha a fél kívánja, ezért a díjért még előre elkészített meghatározott szövegű s az ajándékozásra vonatkozó közleményt is kézbesítenek a címzettnek. (J. T. 1934. 8.)

Franciaország.

Franciaország bevétele a rádió műsor-szóró vevőállomások előfizetési díjaiból 1933-ban 63.026.011 francia frankra emelkedett. A lámpákra kivetett díjból még külön 1.909.928 francia frank folyt be 1933-ban. (J. T. 1934. 7.)

Japán.

A távolbalátás fejlesztése. A japán közlekedési minisztérium több tudományos intézet támogatása mellett elhatározta a távolbalátás fejlesztésével foglalkozó tanulmányi bizottság létesítését. A bizottság feladatául a távolbalátásnak Japánban való terjesztését s azoknak az előkészítő munkálatoknak az elvégzését jelölték ki, amelyek a távolbalátásnak, mint rendszeres szolgálati ágnak rövidesen való rendszeresítéséhez szükségesek. (J. T. 1934. 7.)

Jugoszlávia.

A jugoszláv távbeszélő 1932-ben. Az 1932. évben a jugoszláv posta és táviróigazgatásnak a közlekedési minisztériumhoz való viszonya, amelyhez t. i. 1931. óta

tartozik, még mindig nem volt véglegesen szabályozva.

Az 1932. január hó 1-én üzemben levő 1.250 nyilvános távbeszélő állomásból 94 automatikus üzemre volt berendezve. Az ország távbeszélő állomásainak a száma 45.543 volt, ezekből 24.705 automatikus üzemben működött.

Az előfizetői állomások száma 1932. végén 39.101 volt, ezek közül 21.465 állomás automatizált központhoz tartozott. 29.880 főállomás városi hálózatokba, 1.067 főállomás vidéki hálózatokba volt kapcsolva, vagyis a főállomások száma összesen 30.947 volt. A 8.154 mellékállomás közül 7.608 mellékállomás városi állomás volt. Az 1.230 távbeszélő alközpont közül 360 állami, 870 magántulajdonban volt. A magántulajdonban levő alközpontok közül 355, tehát közel fele, automatikus üzemű.

A távbeszélő hálózatok összvonalhossza 21.567 kilométerre rúgott; ebből 12.138 kilométer a távolsági hálózatra esett, amely állami tulajdonban van, 2.799 kilométer oly berendezésekre, amelyek vegyesen állami és magánüzemben vannak és amelyeket az állam tart fenn, 3.293 km. oly magánberendezésekre, amelyek az állami hálózattal összeköttetésben vannak, 3.377 kilométer pedig oly magán berendezésekre, amelyeknek az állami hálózattal nincs összeköttetésük. A helyközi hálózat huzalhossza 96.371 kilométer, ebből 1.014 kilométer szárazföldi, 113 kilométer pedig tengeri kábelben halad. A magántávbeszélő hálózatok együttes huzalhossza 33.919 kilométer. A magánkézen levő alközpontok közül 165 alközpont az állami hálózattal nincs összeköttetésben. Az ezek által az alközpontok által kiszolgált távbeszélő állomások száma 1.950.

A régi belgrádi távbeszélő központ berendezéseiből két kézi üzemű távbeszélő központot rendeztek be, az egyiket Spalatóban 800 állomásra, a másikat Zomborban 600 állomásra.

1932-ben a következő magasfrekvenciás összeköttetéseket helyezték üzembe: Zágráb—Wildon—Bécs, Belgrád—Szeged—Budapest, Belgrád—Sarajevo, Belgrád—Szofia, Belgrád—Saloniki. Ezek az összeköttetések a Belgrád—Zágráb közti kivételével a nemzetközi szolgálat céljaira szolgálnak. Az 1932-ben épített rövidebb légvezetékek közt a jelentősebbek a következők: Belgrád—Újvidék, Vranja—Bosiljgrad, Makarska—Gradac, Spalato—Omis—Zadvorje—Blato (Cettinje mellett), Benkovac—Obrovac, Nobina—Lavinac, Spalato—Brac—Hvar (Lesina szigetén), Zágráb—Sveti Ivan Zeleni.

A nemzetközi forgalom céljaira a következő új áramköröket helyezték 1932-

ben üzembe: Belgrád—Berlin, Berlin—Isztambul, Belgrád—Prága, Belgrád—Saloniki, Belgrád—Sofia, Belgrád—Zágráb—Bécs, Belgrád—Bécs (Budapesten át), Zágráb—Berlin, Zágráb—Prága, Zágráb—Zürich, Budapest—Szofia (Belgrádon át). Ezenkívül megnyitották a Brazíliával és Egyiptommal való távbeszélő forgalmat. A végforgalomban Jugoszláviának a következő nemzetközi viszonylatai nyíltak meg: Olaszországgal 234 helység beszélhet, Németországgal 74, Romániával 23, Görögországgal 45, Svájccal 165, Franciaországgal 7, Németalfölddel 38, Nagybritanniával 7, Lengyelországgal 7, Danziggal 102, Lettországgal 12, Litvániával 12, Norvégiával 204, Portugáliával 27, Spanyolországgal és Gibraltárral 27, Törökországgal 3, Dániával 16, Svédországgal 31, Belgiummal 3, Bulgáriával 24, Magyarországgal 23, Csehszlovákiával 69, Ausztriával 241.

A Jugoszlávián átmenő forgalomban 1932-ben a következő viszonylatokat nyitották meg: Nagybritannia—Görögország, Magyarország—Bulgária, Görögország—Törökország, Ausztria—Bulgária, Görögország, Törökország, Svédország—Bulgária, Danzig—Bulgária, Németország—Bulgária, Dánia—Bulgária, Törökország, Egyiptom—Görögország.

A belföldi forgalomban az állami beszélgetések 1932-ben $1\frac{1}{4}$ -al, a magánbeszélgetések 5%-al, összesen 6%-al csokkenetek. Ezzel szemben a nemzetközi forgalom beszélgetései 4%-os emelkedést mutatnak s azoknak száma 518.314 volt. A nemzetközi forgalom 8.6%-a az átmenő forgalomra esett.

A nemzetközi forgalomban Jugoszlávia a legnagyobb eredményt 1930-ban érte el 531.735 beszélgetéssel, míg a belföldi forgalomban a legnagyobb eredményt 4,535.236 beszélgetéssel az 1929-es év mutatja. Ettől kezdve ez a forgalom állandóan esik s 1932-ben 3,709.803 belföldi beszélgetésre esett vissza.

A jugoszláv távbeszélő forgalom az ország összes posta, táviró és távbeszélő forgalmának 1932-ben 20.63%-át tette, amelyből 0.08% a nemzetközi távbeszélő forgalomra esett. A távbeszélő forgalomból eredő bevételek az összes bevételek 24.60%-át teszik, míg 1931-ben annak 22.76%-át, 1930-ban 20.95%-át, 1929-ben 20.88%-át és 1928-ban 19.85%-át adták.

(T. P. 1934. 15.)

Svájc.

A svájci rádióműsorszórási bevételeinek felosztása. A svájci rádióműsorszórási társaság 3-ik. 1933. évi jelentése szerint a svájci rádióműsorszórási előfizetési díjaiból (évi 15 sv. frank egy-egy vevőállomás után) 1933-ban összesen 4,156.000 sv. frank folyt

be az 1932. évi 3,048.000 sv. frankkal szemben.

A társaság engedélyokiratának feltételei szerint a postaigazgatás a befolyt bevételből először fedezi a műszaki szolgáltat (adóállomások, személyzeti, üzemi és fenntartási) költségeit, majd levonja a be rendezések tőketörlesztésére és kamatfizetésére szükséges összegeket, végül a zavarok elhárítására, a biztonsági szolgáltatásra, a díjak beszedésével felmerülő kiadásokra, az antenna-ellenőrzésre, az orvhallgatók felkutatásával kapcsolatban, stb. felmerült költségeket. Ami megmarad, az a rádióműsorszórási társaságé.

E költségek megoszlása a következő volt:

Tőketörlesztés és kamatszolgálat 1932-ben 739.000, 1933-ban 1,144.000; személyzeti kiadások 1932-ben 569.000, 1933-ban 649.000; egyéb üzemi kiadások 1932-ben 240.000, 1933-ban 363.000; összesen: 1932-ben 1,548.000, 1933-ban 2,156.000 svájci frank.

A svájci rádióműsorszórási társaság részesedése 1932-ben 1,500.000, 1933-ban 2,000.000, összesen: 1932-ben 3,048.000, 1933-ban 4,156.000 svájci frank.

A svájci rádióműsorszórási társaság részesedése százalékokban kifejezve, a következő elosztás szerint használtatott fel: Műsorszolgáltatás költségei 1932-ben 65%, 1933-ban 72%; általános kiadások 1932-ben 23%, 1933-ban 22%; Vegyes kiadások 1932-ben 12%, 1933-ban 6%. (J. T. 1934. 8.) (Dr. H. F.)

VEGYES.

Vagyonok régi papírdarabkákban.

(Folytatás.)

Az említett angol gyarmat több olyan bélyeget is állított elő, amelyeket a nemzetközi bélyegbörzén hasonlóképpen magas árfolyammal jegyeznek. A fentebb leírt ritkasággal egy és ugyanazon évből származik a kék négycentes bélyeg, amelyből ma vagy 40—50 darab ismeretes. A legtöbb többé-kevésbé megviselt állapotban van. A szép, bélyegezetlen példány becserkéje mintegy 40.000 pengő. A legszebb darab most Caspary newyorki gyűjtőé.

Még értékesebb ennél az ugyancsak Brit-Guyanában megjelent 2 centes bélyeg, melyet e gyarmat első önálló postabélyegeként 1850-ben adtak ki. Rendkívül sivár, igazán nem szép bélyeg. Rajza egyszerű körvonal, benne „British Guyana 2 Cents“ felírással és egy postatisztviselő kézzel. Rendkívül szerény külsejével ellentétben kerek 70.000 pengővel jegyzik. Ebből az értékes bélyegből négy különálló példány és három összefüggő pár van. Ez utóbbiak egyikét annak ide-

jén Burrus francia gyűjtő mintegy 140.000 pengőért vásárolta.

Hogy a legrégebb és legértékesebb bélyegek egyáltalán nem egyszerűen a legszebbek is, azt bizonyítják a már említett „postamaster bélyegek” is, az Egyesült Államok tulajdonképeni postabélyegeinek az elődei. Ezeknél is többnyire kezdetleges nyomtatványokról van szó, melyek legkisebb mértékben sem versenyezhetnek mai bélyeggrafikánk művészi termékeivel. Ezek a bélyegek, amelyeket többnyire 1846-ban különböző amerikai városok postamesterei kisegítésképpen adtak ki, mind igen ritkák és értékesek; mégis legértékesebb közöttük az a rendkívül egyszerű kivitelű ötcentes bélyeg, amelyet Boscawen városka postamestere készített és amely olyan, mintha egy elemista gyermek rajzolta volna. Ebből is csak egyetlen példány élte túl az előállítására óta eltelt csaknem kilenc évtizedet. A nagy Ferrari-féle gyűjtemény feloldása után értéke kerek 70.000 pengő volt, ma azonban az amerikai szakértők lényegesen többre becsülik. Rangsorban utána következik a virginiai Alexandria kerek bélyege, mely mindössze 2 példányban maradt fenn; értékük darabonként 50—60 ezer pengő. Ide tartozik a legelsőnek említett bélyeg is, amelyet Baltimore postamestere igen egyszerű kivitelben készíttetett és amely a newyorki perrel kapcsolatban sokat hallatott magáról. A kis papírszelet, amelyen a 10 cent értékjelzésen kívül csak a postamaster: James M. Buchanan névalírása látható, mint fentebb mondtuk, közel 45.000 pengőt ér. Ebből az értékes ritkaságból eddig négy példányt fedeztek föl.

A következő filateliai gyöngyszem hazája nem az amerikai kontinens, hanem a vulkánikus csendesóceáni szigetország: Hawaii. A bélyeg 1851-ből származik és a sziget postájának első kiadása. Misszionárius-bélyeg néven lett híres, mert amikor használatban volt, a Hawaii szigetekkel úgyszólván kizárólag csak a misszionáriusok tartottak fenn levelezést. A kék színű kétcentes bélyegeken a díszes keretbe foglalt értékjelző számjegyen és a „Hawaii” felíráson kívül semmi sincsen; 14 darab maradt meg belőlük, a többi valószínűleg papírkosárban veszett el, mert többnyire csak újságküldemények címszalagjaira ragasztották őket, különben is igen gyenge minőségű papírra volt nyomva. A legjobb állapotban megmaradt példányt 1921-ben a francia Burrus vette meg a Ferrari-féle gyűjteményből majdnem 90.000 pengőnek megfelelő áron, úgyhogy ennek a bélyegnek az árfolyama, bár több példányban fordul elő, mint az amerikai postamaster bélyeg, azért jóval túlhaladja.

E ritka bélyegekből két példányt a londoni British Múzeum, egyet a berlini postamúzeum, egyet hazájában, Honoluluban a püspöki múzeum őriz, kettő az amerikai Hind birtokában van, a többi pedig többnyire szintén északamerikai gyűjteményekben található.

Fáradjunk most át az ellenkező féltekére. Itt található ugyanis az a sziget, melyet néhány tévesen nyomott bélyeg tett híressé: Mauritius. Két bélyege, amelyekről már csaknem valamennyi nemgyűjtő is hallott, a világnak talán legismertebb és legnépszerűbb postai értékcsikke lett. És miért? Kizárólag azért, mert a francia órásmester, Barnard, aki a bélyeg kliséjét készítette, Viktória angol királynő feje fölé „Post paid” (portó fizetve) szavak helyett „Post Office” (postahivatal) szavakat vésett szórakozottságból. A narancsvörös 1 pennys bélyegekből 2 lebélyegezetlen és 11 lebélyegezett, a kék 2 pence értékűekből pedig 6 lebélyegezett és 6 bélyegezetlen, összesen tehát 25 darab ismeretes. Jóllehet, e bélyegekből jóval több példány forog a kereskedelemben, mint más, kevésbé kedvelt ritkaságokból, mégis a Mauritiusoké az elsőség: a filateliai világnak fizetőképessé tagjai 90 sőt 130.000 pengőt is kínálnak egy-egy darabért. Egy levélboríték, amelyen mindkét bélyeg rajta volt, pár évvel ezelőtt kb. 280.000 pengőnek megfelelő tekintélyes összegért cserélt gazdát. Hatalmas értékelkedés, ha meggondoljuk, hogy a múlt század hatvanas éveiben, amikor ezek a bélyegek forgalomba kerültek, még mindössze 100—200 frankért árusították. A felkapottság, divatszeszély jöltömött pénztárcával társulva a két Mauritius az egyetlen példányban létező Brit-Guyana mellé állította közvetlenül. Ezért a gyűjtők megkülönböztetett tisztelettel nézik a berlini postamúzeumban azt a két filatelial drágakövet, melyek különleges acéltartóban vastag üveg mögött láthatók egy falba befalazva. Egyébként a múlt év márciusában hosszú idő után ismét nyilvános árverés alá került Londonban két Mauritius, amelyek addig a nemrég elhunyt holland gyűjtő, Manus birtokában voltak. A gyűjtővilág feszülten lesi, vajjon akad-e rájuk vevő és ha igen, milyen áron.

A tizenkét legértékesebb bélyeg közül az utolsó háromnak a hazája Európa. Ezek is, mint azt már több ritkaságnál láttuk, nyomáshibának köszönhetik rendkívüli értéküket. A legtöbb bélyeggyűjtő ugyanis többre becsüli a rendestől eltérő „szörnyszülöttet”, amely azután ilyen módon hihetetlen értékre tesz szert. Így Európa legritkább bélyege, a sárga színű svéd 3 skillinges 1855-ből azért lett oly híres,

mert tulajdonképpen zöldnek kellene lennie. Annakidején alighanem összecserélték a bélyeg nyomólemezt a 8 skillingesével, mert ezt állították elő akkor sárga színben. Tévedés, amelyet pár évtizeddel később ötszámjegyű pénzüsszeggel fizettek meg. Ezt az unikumot, amelyet 1885-ben egy svéd iskolásfiú talált nagyanya levelei között, a bélyegkereskedő sárga színe miatt bizalmatlankodva fogadta és csak nagy nehezen vette meg 7 koronáért. Innen a bélyeg Bécsbe került, majd 4000 osztrák forintért Ferrari hatalmas gyűjteményébe. Ennek elárverezése folytán 1922-ben 35.000 frankért Leijonhusvud svéd báró tulajdonába ment át, aki néhány év múlva 30.000 svéd koronáért egy stockholmi mérnöknek adta tovább. Ettől 1928-ban szerezte meg mostani tulajdonosa, Ramberg gotenburgi államügyész 37.500 koronáért. Gyönyörű példa a ritka bélyegpéldányok értékelkedésére: 7 koronától 37.500 koronáig (több mint 50.000 pengő!)

Az 1851-ben Badenben kiadott 9 krajcáros bélyeg azért lett értékes ritkaság, mert tévedésből zöld papírra nyomták fekete színben az előírt rózsaszín papír helyett. A tévedést csak 40 év múlva vették észre. Egy ilyen téves nyomású példányért az egyik Ferrari-árverésen 40.000 pengőt adtak. Ez Európa második legritkább és legértékesebb bélyege. A berlini bélyegmúzeum ebből is őriz egy szép példányt az eredeti levélborítékkal együtt.

A világon a tizenkettedik, Európában pedig a harmadik legértékesebb bélyegét véletlenül szintén 1851-ben, ugyancsak akaratlan színcsere folytán Spanyolországban állították elő. 2 reales értékjelzésű bélyegek ezek Izabella királynő fejével.

Több ilyen bélyegét találtak kék színben az általános cinóbervörössel szemben, de a gyűjtők közömbösek maradtak a kék példányokkal szemben mindaddig, amíg együtt nem találtak 19 kék színű bélyegget, amelyek közül 18 a szokott 6 reales értékjelzésű volt, míg az utolsó 2 reales értékűnek volt jelezve. Így nyilvánvaló lett a klisécseré, mire a hibásan nyomott példányok értéke nyomban felszökött. Két ilyen bélyegért a már többször említett amerikai Hind több mint 62.000 pengőt adott, egy másik példány pedig közel 36.000 pengőért kelt el.

Az itt felsoroltakon kívül természetesen a filatelia még egész csomó értékes ritkaságot ismer, de azok eddig még nem mérkőzhetnek ezekkel a „nagyagyúkkal.” Nem lehet azonban tudni, később nem szárnyalja-e túl közülük egyik vagy másik nagy példaképeit. A nemzetközi bélyegpiac jegyzései is ingadoznak és nemcsak az általános gazdasági viszonyoktól, hanem hangulatoktól és bizonyos divatáramlatoktól is függenek. A bélyegritkaságok hatalmas árai természetesen nem nagyon nyugtalanítják a kisgyűjtők ezreit, hiszen tömegével vannak érdekes bélyegek, miknek gyűjtése jóformán semmibe sem kerül. Az a tény, hogy rajongó bélyegkedvelők csak az itt felsorolt tizenkét bélyegért — amik lényegileg bizony nem egyebek, mint legkevésbé sem megvesztegető külsejű régi papírdarabok — a közelmúltban egymillió pengőnél is többet fizettek, mindenesetre annak a bizonyítéka, hogy még vannak ideális lelkek és még a mi sivár korszakunkban sem halt ki a romantika. (D. Vztg. 1934. 10.) (k. j.)

HIREK.

Nouvelles.

Uj rovat nyitása lapunkban.

A szakképzés fejlesztése és a szakügyek iránt való érdeklődés felkeltése érdekében a Magyar Posta szerkesztőbizottsága, minden hónapban két szakkérdés megoldására pályázatot fog hirdetni.

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden egyes tagja részt vehet. A pályamű legfeljebb 3 gépírással ívoldalra terjedhet.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni s azt a szerző nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt jelíges levél kíséretében kell a Magyar Posta szerkesztősége részére feladni. A jelíges levelet csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amelynek összege előreláthatóan 30 P lesz, vagy legalább is dicséretben részesül. Ellenkező esetben a szerző nevét tartalmazó

jeligés levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben is megjelenik.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztő bizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, akik a bírálatra lesznek hivatva, nem fognak résztvenni.

Az első pályázati felhívás a novemberi számunkban fog megjelenni.

Nyugdíjazások. A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter úr Csath Béla, dr. Zsögön Béla és Rutényi Árpád p. főigazgatókat, nyugalomba helyezte.

Kozmatelki Csath Béla 1876 június hó 24-én született Aradon. Postai szolgálatát 1895-ben gyakornokjelölt minőségben kezdte meg. Mint postatiszt végezte a jogot. Államtudományi államvizsgát 1901-ben tett. A posta fogalmazási szakba 1902 december 10-én nevezték ki postafogalmazóvá. Először a nagyváradi postai igazgatóságnál teljesített szolgálatot, ahol már mint postafogalmazó, kerületi postabiztosi megbízatást kapott. 1906-ban helyezték Budapestre. Rövid ideig a postavezérigazgatóságnál teljesített szolgálatot, majd a budapesti postai igazgatóság vizsgálati ügyosztályába került, ahol biztosi megbízatást kapott. Itt érte 1907-ben a segédtitkári, 1909-ben a titkári, 1912-ben a tanácsosi kinevezése. 1913-ban ismét a postavezérigazgatósághoz helyezték át, de szíve visszahúzta a vizsgálati ügyekhez és 1914—1919-ig újból a budapesti postai igazgatóság vizsgálati ügyosztályában nyert beosztást, mint helvi biztos és ügyosztályvezető helyettes. Közben a világháborúban táborigazgató volt a cs. és kir. 4-ik hadseregnél. A világháborúból visszatérve 1919-ben kapta meg a postai igazgatói kinevezését és mint országos postafőbiztost a postavezérigazgatóság akkori 5-ik ügyosztályának a vezetésével bízták meg. 1921 október 1-én kapta a postafőigazgatói címet és jellegét, 1922 július 23-tól pedig mint tényleges postafőigazgató teljesített szolgálatot.

A hosszú biztosi szolgálata alatt szerzett kiváló emberismeretét 1923—1925-ig hasznosította mint a postavezérigazgatóság személyzeti ügyosztályának vezetője; gyakor-

lati tudását pedig 1925—1928-ig, amikor mint központi főbiztos a postavezérigazgatóság postakezelési és üzleti ügyosztályát, majd a postavezérigazgatóság 8., postaüzemi osztályát vezette.

A postavezérigazgatóság főosztályvezetői megbízatását 1928 április hó 30-án kapta.

A biztosi teendőik ellátásával való kiváló hivatottsága folytán hosszú szolgálata alatt igen sok biztost nevelt. Nevéhez fűződik a postabiztosi intézménynek oly fokra való emelése, ahol az az intézmény ma áll.

Nemcsak mint postabiztos tünt ki, de munkásságát mindenkor és minden körülmények között elismerték. Így 1918-ban az ellenség ellen teljesített kitünő szolgálatai elismerésül a Ferenc József rend hadidiszítményes lovagkeresztjét kapta. 1919-ben a táborigazgatóságnál teljesített kiváló szolgálatokért először a 4-ik hadsereg parancsnokság, azután pedig a táborigazgatóság dícsérő elismerését érdemelte ki. Miniszteri elismerésben részesült 1925-ben a postavezérigazgatóság 1. személyzeti ügyosztály vezetője alól történt felmentése alkalmából; vezérigazgatói elismerést pedig 1926-ban a postavezérigazgatóság 8. ügyosztálya megszervezése körül, valamint az ügyosztály vezetői és központi főbiztosi minőségben teljesített buzgó eredményes szolgálataiért.

Nevéhez fűződik a m. kir. postánál a nemzeti munkavédelem megszervezése és kiépítése, úgyszintén a nemzeti sport fellendítése is. A nemzeti munkavédelem szervezése és kiépítése körül kifejtett kiváló és fáradhatatlan munkásságáért 1927-ben a Belügyminiszter elismerését és köszönetét, a lövészsportnak a postai sportegyletek tagjai között való fellendítése érdekében kifejtett önzetlen eredményes tevékenységeiért pedig 1929-ben a Honvédelmi miniszter elismerését fejezte ki. 1930-ban az Országos Testnevelési Tanács a testnevelés és sport előmozdítása körül szerzett érdemeinek elismerésül a testnevelési érem aranypéldányát adományozta részére.

1932-ben a Kormányzó Úr Ófőméltósága megengedni méltóztatott, hogy a magyar aviatikai sport fejlesztése terén kifejtett érdemeiért az elismerése tudtul adassék. Még ugyanabban az évben a nemzeti szempontról értékes szolgálataiért a Belügyminiszter előterjesztésére ujjolagos kormányzói elismerést kapott.

A 40 éven át lankadatlan szorgalommal és kötelességtudással teljesített kiváló szolgálatai elismerésül pedig nyugalombavonulása alkalmából újabb miniszteri elismerést kapott; a Kormányzó Úr Ófőméltósága pedig a m. kir. Miniszterelnök előterjesz-

tésére a másodosztályú magyar érdemkeresztel tüntette ki.

Dr. osdolai Zsögön Béla, 1875 november 14-én született Osdolán. 1894-ben lépett postai szolgálatba gyakornoki minőségben. Mint postatiszt végezte jogi tanulmányait. 1901-ben szerzett államtudományi oklevelet. 1904-ben nevezték ki postafogalmazóvá a kolozsvári postaigazgatósághoz. Itt teljesített szolgálatot 1920-ig, amikor a forradalmak után az oláhok nem nézték jó szemmel törhetetlen magyarságát, miért is szűkebb hazájából távoznia kellett. Kolozsvári szolgálata alatt mint segédtitkár postabiztos megbízást kapott, mely alól mint tanácsost mentették fel és megbízták ügyosztály vezetéssel. 1918-ban a postafőtanácsosi címet és jelleget kapta, 1919-ben postaigazgatóvá nevezték ki és mint postaigazgatót 1922-ben megbízták a postavezérigazgatóság személynzeti ügyosztálya vezetőjének helyettesítésével. 1924-ben a budapesti postaigazgatóság személynzeti osztálya élére került. 1926 július hó 25-én kapta a postafőigazgatói címet és a budapesti távbeszélő díjbeszedő hivatal vezetésével lett megbízva. Ezt a hivatalt nemcsak átszervezte, hanem újszólván újra felépítette. 1929 május 15-én bízták meg a szegedi postaigazgatóság vezetésével és még ugyanez év június 8-án postafőigazgatóvá nevezték ki. Mint a szegedi postaigazgatóság vezetőjét 1932 október 22-én a belügyminisztérium nemzeti munkavédelem felügyelője a magyar nemzeti munkavédelem intézményeinek fejlesztése körül kifejtett önzetlen tevékenységéért a nemzeti munkavédelem díszjelmévével és dícsérő okiratával tüntette ki. 1933 júliusában került ismét Budapestre, amikor is a m. kir. posta utalványleszámoló hivatal vezetésével bízott meg. 1933 április hó 7-én vezetői minőségben teljesített buzgó és eredményes működésért Vezérigazgatónk elismerését és köszönetét érdemelte ki. 1934 április hó 30-ával nyugalomba vonult.

Rutényi Árpád, 1875 május 30-án született Rozsnyón. Posta pályáját mint postadíjnok kezdte 1894-ben, majd még ebben az esztendőben postagyakornokjelölt lett. Mint postafőtiszt tett 1909-ben államtudományi, 1910-ben pedig jogtudományi államvizsgát. A kassai postaigazgatóságnál teljesített hosszú eredményes szolgálata után 1910-ben segédtitkár, 1912-ben pedig postatitkár lett. Már mint segédtitkárt a kassai postaigazgatóságnál biztos teendőikkel bízták meg, biztos szolgálata után pedig ügyosztályvezető lett. 1919-ben mint postaigazgatónak kellett otthagynia Kassát, magas ívű pályájának bölesőjét. Mint me- nekült tisztviselőt 1919 októberében elő-

ször a pécsi postaigazgatóság kaposvári kirendeltségéhez, majd 1920 júniusában a kassai postaigazgatóság miskolci kirendeltségéhez helyezték. A miskolci igazgatóság megalakulásakor igazgatóhelyettesi megbízást kapott, majd 1925-ben, a miskolci postaigazgatóság megszüntetésekor a debreceni postaigazgatósághoz helyezték át, ahol az igazgatóság vizsgálati ügyosztályát vezette 1926 szeptemberéig, mikor a pécsi postaigazgatóság vezetését vette át. 1933 június 29-én lett postafőigazgató. 1934 július 30-án nyugalomba vonult, amikor a Kereskedelemügyi Miniszter 40 éven át lan- kadatlan szorgalommal és buzgó kötelességtudással teljesített eredményes munkásságáért meleg köszönetét és őszinte elismerését fejezte ki.

Postavezérigazgatóváltás Bulgáriában. Bulgária posta, távíró és távbeszélő vezérigazgatójává Vassil Yurokoff-ot nevezték ki az eddigi vezérigazgatónak, Ivan Katzaroff-nak a helyébe.

London és Leningrad közt közvetlen távbeszélő összeköttetést helyeztek üzembe.

Prága és Beyrut közt közvetlen rádióösszeköttetés nyílt meg, amelynek útjelzése „via Praha-Orient“.

Meghalt a román postavezérigazgató. Florescu Banu tábornok, a román posta, távíró és távbeszélő vezérigazgatója, elhunyt.

A szovjet népbiztosság tanácsa a moszkvai rádiónülsorszóró állomás energiáját 200 kilowattról 500 kilowatra emelteti fel.

A m. kir. postaszemélyzet jóléti alapítványa kezelési bizottságának 1933. évi működéséről.

A jóléti alapítvány ügyköre az elmúlt év folyamán a balatonalmádi és zirci újabb üdülőtelepek létesítési munkálatainak megkezdésével és a temetési segélyeknek új alapokra fektetésével annyira kibővült, hogy szervezetének és kezelési rendszerének kiegészítésére és módosítására volt szükség.

Az alapítvány szervezetében beállott változás abban jelentkezik, hogy a kezelési bizottság új összetételében a személyzet képviselői az eddiginél szélesebb körben vesznek részt az alapítványi vagyion kezelésében.

Az alapítvány kezelési rendszere pedig annyiban módosult, hogy a kezelési bizottság tetemesen megszaporodott teendőinek ellátására külön központi irodát, valamint számvizsgáló és ellenőrző bizottságot létesített. Előbbi azért, hogy ez a szerv az alapítvány vállalkozásainak üzemvitelét és gazdálkodását, valamint az egyéb megnövekedett ügykört a kezelési bizottság legfőbb irányítása mellett megnyugtatóan és

egységesen lebonyolítsa, utóbbit pedig azért, hogy a jóléti alapítvány egész vagyongazdálkodásának beható ellenőrzése, a vagyongazdálkodással kapcsolatos ügykezelés, így különösen a könyvelésnek a részletekbe ható helyszíni felülvizsgálása, a különféle számadások számszerű és érdemleges megvizsgálása, az összes pénztárak havonként történő megrovincsolása, a leltárak és anyagszámadások időnkénti megvizsgálása s végül a havi és évi vagyongazdálkodás felülvizsgálása és ellenjegyzése biztosítottassék.

A fentiekben vázolt és az újabb intézményekkel megnövekedett ügykör ugyan még fokozottabb mértékben növelte a kezelési bizottságnak a súlyos megélhetési viszonyokkal küzdő személyzet segítésére irányuló tevékenységét, viszont azonban ezáltal még fokozottabb mértékben lehetségessé vált, hogy a személyzetnek minél szélesebb rétegei részesüljenek támogatásban.

A kezelési bizottság 1933. évi működésének részletes eredményei a következők:

A bizottság a személyzet által felajánlott önkéntes adakozásokból és az egyéb bevételekből az elmúlt évben is folytatta az arra rászoruló tényleges és nyugdíjas alkalmazottak segélyezését. Erre a célra az 1933. év folyamán 4.768 esetben 241.209 pengő 83 fillért fordított az alább felsorolt címeken és részletezés szerint:

1. Az önhibájukon kívül súlyos anyagi helyzetbe került alkalmazottak részére 2.318 esetben 62.624 P 90 fillér pénzsegélyt utalt ki.

2. Temetési segélyekre és pedig családfeleség, gyermekek és más hozzátartozók elhalálása esetén a múlt év folyamán 721 esetben 143.093 P 46 fillért folyósított. A temetési segélyeknek a személyzet széles köre által óhajtott, évek óta sürgetett és napirenden tartott fel-emelését a bizottság a múlt évi július hó 1-től ideiglenesen életbeléptette, még pedig oly módon, hogy a tényleges és nyugdíjas személyzet egyenkénti megkérdezése s a megállapított járulékoknak a személyzet túlnyomó része által történt önkéntes felajánlása után, a járulékok számításba vételével külön temetési segélyalapot létesített. A temetési segélyeknek a megfelelő biztosítás-technikai számítások alapján való végleges rendezésére a munkálatok folyamatban vannak.

3. A karácsonyi gyermekfelruházás keretében az előző évi 716 fővel szemben 968 szűkölködő postásgyermek részesült adományban. Az adományokra fordított költségek 15.601 pengő 07 fillért tettek ki.

4. A gyermeknyaraltatás során 290 gyengén fejlett és rosszul táplált postás gyermeket küldött a bizottság üdülésre. A

gyermekek egy része az Országos Gyermekvédő Liga farkasgyepüi, másik része pedig a Szentendre-szigeti „Izabella” telepen, míg 50 gyermek a Zsófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület balatonszabadii gyermeknyaraltató telepén nyert elhelyezést. Az üdülés tartama csoportonként 4—4 hétre terjedt. A nyaraltatás költségei 12.890 P 80 fillért tettek ki.

5. A bizottság az arra rászoruló postás családokat szülés esetén is támogatta és pedig olyképp, hogy az újszülött gyermek részére 15 darabból álló csecsemőkelemlényét adott. Az év folyamán 471 alkalmazott (114 tisztviselő, 357 altiszt) kapott ilyen természetbeni segítséget, 6.552 P értékben.

Az ismertetett karitatív támogatásokon kívül a bizottság a tényleges és nyugdíjas alkalmazottak és ezek hozzátartozói részére az alapítvány üdülőtelepein kedvezményes üdülési lehetőséget is nyújtott.

A balatonalmádi üdülőtelepen a múlt évben 79 postaalkalmazott és hozzátartozója nyaralt. Az állandó nagy érdeklődésre való tekintettel a bizottság már régebben terbe vette a telep kibővítését és erre a célra megfelelő tartalékokat gyűjtött. Amint pedig a szükséges anyagi fedezet rendelkezésre állott, a bizottság új, modern kétemeletes üdülőház és a háztartást vezető családok részére egy kisebb földszintes szoba konyhás lakásokból álló épület létesítését határozta el. Az építkezés a múlt év őszén 300.000 P költségelőirányzattal megkezdődött és előreláthatóan még a folyó évben befejeződik.

Balatonfüred-fürdőn az alapítványnak a „Balatoni Szövetség” üdülőházában lévő örökszobáiban az elmúlt év folyamán 52 gyógykúrára szoruló alkalmazottat és hozzátartozót utalt be.

A Szentendre-szigeti „Demény Károly” üdülőtelepre beutalást kérők száma az elmúlt év folyamán csökkent. A telepet a személyzet nagyobb számban inkább csak kirándulások és hétvégi pihenések céljából kereste fel. A bizottság a telep látogatottságának emelését jelentékeny kedvezményekkel óhajta lehetővé tenni. Az üdülőtelepet főként családok üdülésére szándékozik berendezni oly módon, hogy a többgyermekes postáscsaládok igen mérsékelt díjak mellett juthassanak üdüléshez.

A magaslati üdülő rovatán a bizottság éveken át tartalékokat gyűjtött, hogy ebből az adott körülmények között magaslati üdülőházat létesítsen. Addig is, amíg erre sor kerülhetett, Lillafüreden a földművelésügyi minisztérium által használatra átengedett két szobát berendezte s ezzel lehetővé tette, hogy az alkalmazottak — első sorban az arra rászorulóknak — magaslati he-

lyen üdülhessenek. A kérdés végleges megoldására az elmúlt évben kedvező alkalom adódott, ezért a bizottság az őszi folyamán egy erdei ház építkezését kezdte meg. A postás erdei ház Zirc mellett, az ú. n. Pintér hegyen, a zirci apátság által átengedett területen 32 férőhellyel, étkező teremmel és gondnoki lakással a folyó évi július hó 3-án meg is nyílt. Az erdei házat az alapítvány a téli sportok üzése céljából télen is nyitva óhajtja tartani.

A hirdető iroda. Az alapítvány engedélyt kapott arra, hogy a saját költségére és felelősségére kiadott távbeszélő szaknévsor a betűrendes névsorhoz hozzáfűzésék, továbbá, hogy a távbeszélő névsorokban és a postai nyomtatványoknak erre felhasználható helyein, valamint egyéb alkalmas helyeken előzetes hozzájárulás kikérése mellett hirdetéseket alkalmazzon. Ezzel a tevékenységgel járó teendők ellátására a kezelési bizottság 1933. évi október hó 1-től hirdető irodát létesített.

A hirdető iroda működésének három hónapja alatt közreműködött a „Rádió propaganda füzet” kiadásánál, hirdetéseket vett fel a rádió díjnyugtákra és a táviratlapokra, továbbá a folyó évi április hónapban megjelent vidéki és a június hó közepén kiadásra került budapesti szaknévsor előkészítő munkálataival foglalkozott.

A hirdető irodának az alapítványt megillető tiszta jövedelme az üdülőtelepek — főként a balatonalmádi és zirci új üdülőházak — létesítésére és fenntartására szolgál.

Személyzeti étkezők. A jóléti alapítvány 1933. évi november hó 1-től egyes nagyobb hivataloknál és postai szerveknél étkezőket tart fenn, melyekben mind a tényleges szolgálatban álló, mind a nyugdíjas személyzet olcsó és jó ellátást kaphat.

Postás nyugdíjjarulék alap.

A Postás nyugdíjjarulék alapot az alap kezelésére vonatkozóan a m. kir. legfőbb állami számvevőszékkel egyetértően megállapított szabályzatban meghatározott elvek és módzatok mellett a nyugdíjjarulék alap intézőbizottsága kezeli. A nyugdíjjarulék alap vagyonának kezelése és számadástétele a jóléti alapítvány vagyonától és számadástételétől teljesen függetlenül, elkülönítve történik.

Az intézőbizottság az alap bevételeinek egyik részét az alap tulajdonát képező hévízszentandrási üdülőtelep fenntartásával, berendezésének és felszerelésének kiegészítésével járó kiadásokra és az év folyamán végrehajtott nagyobb átalakítási munkála-

tok költségeinek fedezésére fordította. A bevételek másik részét a nyugdíjasok otthona építési költségeire tartalékolta. A bizottság az otthon építésére a szükséges fedezet egyik felét az 1934/35. évi költségvetésbe vette fel, a másik felét pedig az 1935/36. évi költségvetésbe fogja felvenni. Ilyformán az építkezés esetleg még ez év folyamán megkezdődhetik.

A hévízszentandrási üdülőtelepet a tavalyi idényben 400 reumatikus bántalmakban szenvedő postaalkalmazott és hozzátartozója vette igénybe. A telepen a betegeknek a fürdön kívül szakorvosi ellenőrzés, megfelelő gyógykezelés, a szakszerű kezelésekre szükséges gyógyászati eszközök, orvosi gépek és műszerek is rendelkezésre állanak. Ilymódon az üdülőház gyógyintézetszerű jelleget nyert, mely a szükséges tényezők, eszközök és felszerelések birtokában teljes gyógykúrák folytatására alkalmas. A beutalt üdülők a legnagyobb megelégedéssel és elismeréssel nyilatkoznak a telep vizének gyógyító hatásáról és az üdülőházban folytatott kúrák eredményéről.

Amint az ismertetésekből kitűnik, úgy a jóléti alapítvány kezelési bizottsága, mint a postás nyugdíjjarulék alap intézőbizottsága az elmúlt év folyamán is minden igyekezettel azon volt, hogy feladatát a rendelkezésre álló keretek között minél eredményesebben betölthesse és a kitűzött céloknak megvalósításával a tényleges és nyugdíjas személyzet támogatását munkálja és ezek megélhetését könnyítse.

Kedvezményes üdülés a hévízszentandrási üdülőtelepen az utóidényben. A P. R. T. folyó évi 17-ik számában közzétett 51./ Nyugd. jár. számú közleménnyel kapcsolatban a Postás nyugdíjjarulék alap intéző bizottsága felhívja a személyzet figyelmét arra, hogy a hévízszentandrási postás üdülőtelep a folyó évi augusztus hó 28-ától kezdődő utóidényben lényegesen kisebb üdülési díjak mellett vehető igénybe, mint a július-augusztus havi főidényben.

Az üdülési díjak, — amelyek a napi szobaárát, háromszori étkezést és a gyógydíjat magukban foglalják, — tisztviselőknél 2 P-től 3 P 80 fillérig, altisztteknél 1 P-től 2 P 20 fillérig terjednek. (Részletesebben l. a P. R. T. fenti számát.)

Különösen felhívja az alap intéző bizottsága a személyzet figyelmét arra, hogy az üdülőtelepen a gyógyfürdőzés az őszi hónapokban is igen eredményes, mert épügy, mint a fővárosi Császár- és Lukácsfürdőkben, a fürdőzés rossz időjárás esetén is minden akadály nélkül lehetséges. A gyógyfürdő meghülés veszélye nélkül az őszi idényben is használható.

Az alap intéző bizottsága kéri a hivatalvezetőket és postamestereket, hogy a hozzájuk beosztott személyzet figyelmét fentiekre külön is hívják fel.

A jóléti alapítvány kezelési bizottsága családfő, feleség és gyermekek (hozzátartozók) után rendes és rendkívüli temetési segélyek fejében 1934. évi május hónapban az alábbi összegeket folyósította:

A) A táblázat I. csoportjába tartozó alkalmazottaknál 1 esetben 800 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 200 pengő lett volna esedékes.

B) A táblázat II. csoportjába tartozó alkalmazottaknál 6 esetben 3.600 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 960 pengő került volna kifizetésre.

C) A III. csoportba tartozó alkalmazottaknál 11 esetben 4.030 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 1.312 pengő lett volna esedékes.

D) A IV. csoportba tartozó alkalmazottaknál 41 esetben 9.274 pengő 47 fillért. Ezzel szemben a régi alapon csak 3.713 pengő 70 fillér került volna kifizetésre.

Az 1934. évi május hó folyamán folyósított temetési segélyek összege tehát 59 esetben 17.704 pengő 47 fillért tett ki, míg a régi alapon csak 6.185 pengő 70 fillér került volna kifizetésre.

A bizottság 1934. évi július hónapban az alábbi összegeket folyósította:

A) A táblázat II. csoportjába tartozó alkalmazottaknál 10 esetben 6.000 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 1.600 pengő került volna kifizetésre.

B) A III. csoportba tartozó alkalmazottaknál 7 esetben 2.700 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 848 pengő lett volna esedékes.

C) A IV. csoportba tartozó alkalmazottaknál 28 esetben 7.100 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 2.632 pengő került volna kifizetésre.

Az 1934. évi július hó folyamán folyósított temetési segélyek összege tehát 45 esetben 15.800 pengőt tett ki, míg a régi alapon csak 5.080 pengő került volna kifizetésre.

A kezelési bizottság 1934. évi augusztus hónapban az alábbi összegeket folyósította:

A) A táblázat I. csoportjába tartozó alkalmazottaknál 1 esetben 800 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 200 pengő lett volna esedékes.

B) A táblázat II. csoportjába tartozó alkalmazottaknál 7 esetben 4.200 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 1.120 pengő került volna kifizetésre.

C) A III. csoportba tartozó alkalmazottaknál 9 esetben 3.400 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 1.056 pengő lett volna esedékes.

D) A IV. csoportba tartozó alkalmazottaknál 29 esetben 6.755 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 2.656 pengő került volna kifizetésre.

Az 1934. évi augusztus hó folyamán folyósított temetési segélyek összege tehát 46 esetben 15.155 pengőt tett ki, míg a régi alapon csak 5.032 pengő került volna kifizetésre.

A német posta a gót betűk használatát kötelezővé teszi. A német birodalmi posta már ezelőtt is azon volt, hogy a német (gót) helyesírást, mint a német népnek szerinte magas értékű kultúravagyonát, védje és ápolja. Am a német nemzeti szociálista államban, amint azt a német birodalmi postaminiszter egyik újabb rendeletében kifejti, ennek a feladatnak fokozottabb jelentősége van. A rendelet szerint minden német hivatalos szervnek kötelessége, hogy a német betűket mindenütt alkalmazza, ahol a latin betűk használatát kényszerítő körülmények nem teszik szükségessé. Azok az esetek, amelyekben a latin betűket kivételesen még használni lehet, a következők: Az idegen nyelven szerkesztett iratok, illetőleg részben még oly német nyelven szerkesztett iratok, amelyeket külföldi posta- és távíróigazgatásokhoz küldenek, oly közlemények és hirdetések, amelyeket a külföldnek szánnak, üzemi szempontra való tekintettel a szolgálati bélyegzők, pecsétlenyomatok és hely és kelti betűzőlenyomatok szövege, a távírógépek betűi, az ajánlott és értéküldemények, valamint közönséges csomagok ragjegyei, a hivatalos távbeszélő névsorok, bizonyos hivatalos rövidítések. (D. V. 1934. 35.)

A német posta újabb díjelengedést juttat a német rádióhallgatóknak. Mindazoknak a megszorult rádióhallgatóknak, akik a Dr. Goebbels születésnapjára ajándékból ingyen rádióvevőkészülékhez jutottak, a német postahivatalok a f. évi szeptember hó 1-től számítandó érvénnyel a rádióelőfizetési díjakat elengedhetik abban az esetben, ha az igénylők a következő feltételeknek megfelelnek: Az igénylőnek a hivatalos járási hatóság bizonyítványával igazolnia kell, hogy a háborúnak vagy a munkának megszorult áldozata, s mint ilyen, a Dr. Goebbels születésnapjára ajándékból rádióvevőkészülékhez kapott. Ezt az igazolványt a járási hatóságnak hivatalos pecsétjével kell megerősítenie. (D. V. 1934. 35.)

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.